

શ્રી યશોવિજયજી

જૈન ગ્રંથમાળા

દાદાસાહેબ, ભાવનગર.

ફોન : ૦૨૭૮-૨૪૨૫૩૨૨

૩૦૦૪૮૪૬

૨/૬૪

ૐ અર્હં નમઃ

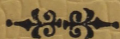
પાંડવીજી મહારાજ

શ્રીહારશ્રીજી મહારાજ.

પ્રકાશક:—

ફેતાશાની પોળના નવા ઉપાશ્રયનો

શ્રી સંઘ—રાજનગર

વિ. સં. ૨૦૧૩

આવૃત્તિ ૧ લી ૨૦૦૦

મૂલ્ય-ગુરુભક્તિ

પ્રવૃત્તિના ગુણગુણોના જાણીતા
પ્રા. ના. ૧૧ ૧૫૧ સા. ૫૫ ૫૫

પ્રજાના

। શ્રીગુરુને નમઃ ।

પૂ. સાધ્વીજી મહારાજ
શ્રીહીરશ્રીજી મહારાજ.

卐

પ્રકાશક-નવાઉપાશ્રયના સંઘ તરફથી

શા. સારાભાઈ જ્ઞેશીંગભાઈ

દે. કૃતાશાની પેઠા

અમદાવાદ

શ્રી પદ્મવિજય

૫

આવૃત્તિ ૧ થી]

વિ. સં. ૨૦૧૩

[નકલ ૨૦૦૦

મૂલ્યં સદુપયોગ.

गुरुभक्ति प्राणिधानाष्टकम् ।

“याऽप्रमत्ता सदा साधु-साध्वाचारविभूषिता ।
यां द्रष्टुमीहतेऽद्यापि, मनोऽस्माकमतृप्तिगम् ॥ १ ॥
यया कृताः कृतार्थाः स्मः, सर्वदा गुणयोषतः ।
यस्या ऋणं महन्नित्यं, धार्यते स्माऽस्मदादिभिः ॥ २ ॥
यस्या विनिर्गताः काम-क्रोधाद्या आन्तरा द्विषः ।
यस्याः कीर्तिर्यशश्चारु, भासते गगनाङ्गणे ॥ ३ ॥
यस्यां स्थितं मनोऽस्माकं, नान्यत्र लभते रतिम् ।
मङ्गलनामधेया सा, गुरुर्नोऽवतु हीरश्रीः ॥ ४ ॥
ताम् भजामः सदा प्रीता—मनन्यवत्सलां गुरुम् ।
तयाऽऽशीर्वादिता नित्यं, सर्वत्र शममाप्नुमः ॥ ५ ॥
तस्यै नमः सदानन्ददायिन्यै भव्यप्राणिनाम् ।
तस्या विनिर्गता सद्वाग्, हृदि स्थैर्यं करोतु नः ॥ ६ ॥
तस्याश्चरणसेवायाः, प्राप्तिमाशास्महे वयम् ।
तस्यां पुण्य पवित्राया—मात्मस्नानं भवेच्च नः ॥ ७ ॥
इति स्तुते गुरो ! दद्याः, सद्भक्तिं जिनशासने ।
यया नित्यं वयं हीर-श्रियोऽवियोगमाप्नुमः ॥ ८ ॥”
“एवं स्तुता चरणधर्मददा वदान्या,
शिष्यादिनाऽऽश्रितजनेन परप्रमोदात् ।
स्वर्गेऽपि सा स्थितवती शरणप्रदात्री
सर्वस्य हीरगुरुरस्तु शुभं विधात्री ॥ ९ ॥”

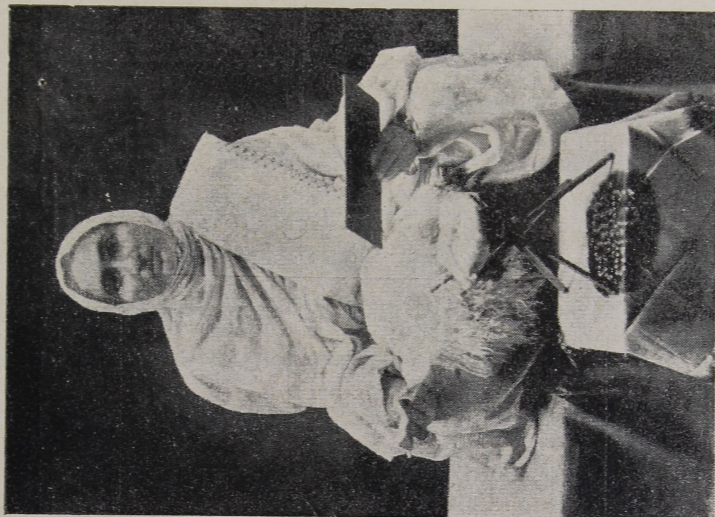
भुद्रक : लवणुलाल पुरुषोत्तमदास पटेल : श्री उत्कृष्ट भुद्रलालय
गांधीरिड, पुल नीचे-अमडावाड

સ્વ. પૂ. ગુરૂણીજી મહારાજ

શ્રી ચન્દનશ્રીજી મહારાજ

સ્વ. પૂ. ગુરૂણીજી મહારાજ

શ્રી અશોકશ્રીજી મહારાજ

સ્વર્ગસ્થ પૂ. સાધ્વીજી મહારાજ

શ્રી હીરશ્રીજી મહારાજ

સાધ્વી શ્રીહીરશ્રીજી.

પરમેષ્ઠિપદં નત્વા-ઝ્માકં ગુરોર્નમસ્કૃતિમ્ ।

કુર્મસ્તદુપકારાંશા-ઝ્લેખનદ્વારસંશ્રયાત્ ॥ ૧ ॥

હીરશ્રીરિતિ વિખ્યાતા, પવિત્રા સંયમેન યા ।

રત્નત્રિતયદાત્રી ચ, તસ્યાઃ શરણમાભવમ્ ॥ ૨ ॥

ભવેદ્યસ્માદ્ધિતં યસ્ય, તસ્ય પૂજ્યતમઃ સ તુ ।

બ્રુવતામિતિ વિજ્ઞાના-મિદં નાનુચિતં હૃદિ ॥૩॥

યયા માત્રેવ વાત્સલ્યા-હ્લાલિતાઃ પાલિતાઃ સદા ।

શિક્ષિતા જ્ઞાનક્રિયાભ્યામ્, તસ્યા બ્રૂમઃ ક્રિયદ્વયમ્ ॥૪॥

તથાપિ પૂજ્યસ્તોત્રેણ, સ્તોતા ગુણી ભવેદિતિ ।

ન્યાયાદનુભૂતં, શ્રુતં, કિંચિત્સ્વાર્થાય ચિન્મહે ॥ ૫ ॥

ભાવાર્થ-શ્રીઅરિહન્તાદિ પંચપરમેષ્ઠિઓના ચરણમાં નમસ્કાર કરીને અમારાં ગુરૂણીને પણ તેઓએ કરેલા ઉપકારોનો અંશ માત્ર અહીં લખવા દ્વારા અમે નમસ્કાર કરીએ છીએ. (૧)

જે હીરશ્રી એ નામથી પ્રસિદ્ધ, સંયમથી પવિત્ર અને જ્ઞાનાદિ ત્રણ રત્નોને આપનારા હતાં તે ગુરૂનું અમેને ભવોભવ શરણુ થાઓ. (૨)

‘જેનાથી જેનું હિત થાય તે તેનો અધિક પૂજ્ય ગણાય’ એમ ઉપદેશ આપનારા વિદ્વાનોના હૃદયમાં અમારું આ કાર્ય અનુચિત નહિ ગણાય, (કારણ કે તેઓએ ઉપકારીઓના ગુણુ ગાવાનો ઉપદેશ કર્યો છે, બીજા અણ

આત્માઓને ઉચિત લાગે કે ન લાગે તેનું અમારે કંઈ પ્રયોજન નથી). (૩)

જેણે માતાની જેમ સદૈવ વાત્સલ્યથી અમારું લાલન-પાલન કર્યું છે અને સમ્યગ્ જ્ઞાન તથા ક્રિયાનું શિક્ષણ આપ્યું છે (મોક્ષમાર્ગ આપ્યો છે) તે પરમોપકારી ગુરૂનું અમે કેટલું વર્ણન કરી શકીએ ? (૪)

‘તો પણ પૂજ્યોની સ્તુતિથી સ્તોતા ગુણી બને છે’ એ ન્યાયથી અમારા હિતને માટે અમે જે અનુલબ્ધું અને સાંભળ્યું છે તેને (પુનઃ પુનઃ સ્મરણ કરવાના ઉદ્દેશથી) કંઈક માત્ર અહીં લેખ રૂપે એકઠું (સંગ્રહિત) કરીએ છીએ. (૫)

સ્વ૦ ગુરૂણી શ્રીચન્દનશ્રીજી.

અહીં જે અમારાં ગુરૂણીને અંગે લખવાનું છે તેઓનાં દાદી ગુરૂશ્રીજી પૂજ્ય શ્રીચન્દનશ્રીજી મહારાજ હતાં, ઉત્તમ આત્માઓને ઉત્તમ ગુરુઓનો કેવો સુન્દર યોગ મળે છે તે જાણવા માટે તેઓને અંગે પણ જે અલ્પમાત્ર જાણવામાં આવ્યું છે તે અહીં નોંધી અમે કંઈક માત્ર કૃતજ્ઞતા અનુભવીએ છીએ.

અમદાવાદ (રાજનગર)ના રાયપુર વિભાગમાં ‘આકાશેઠના કુવાવાળી પોળ’ નામે પ્રસિદ્ધ પોળમાં ધર્મનિષ્ઠ શેઠ વરજીવનદાસ આશારામ નામે ઉત્તમ શ્રાવક રહેતા હતા, તેઓનું કુટુંબ ‘ખરીદીઆ’ અટકથી આજે પણ પ્રસિદ્ધ છે. તેઓને સુશીલા જયકોરબાઈ નામે ધર્મશીલ પત્ની હતાં. વ્યવહાર કૌશલ્ય, કુલીનતા,

ધર્મના આચારોનું યથાશક્ય પાલન, વિગેરે ગૃહસ્થ જીવનના શણગારથી ભૂષિત તે દમ્પતીને સુખ પૂર્વક કાળ નિર્ગમન કરતાં વિ. સં. ૧૯૧૧ના પોષ સુદ ૨ ના દિવસે એક પુત્રીનો જન્મ થયો અને તેનું નામ ચન્દનબહેન રાખ્યું. આત્મચેષ્ટા રૂપે પણ બાલકના ગુણો બહુધા તેના ભૂત અને ભાવિ જીવનના સૂચક હોય છે. ન્હાની વયથી જ પ્રસન્નચિત્ત, હસમુખ રહેરો, ધર્મનો આદર, વડીલો પ્રત્યે વિનય, કહ્યાગરો સ્વભાવ, વિગેરે પૂર્વભવની આરાધનાનાં લક્ષણો તેમનામાં પ્રગટ દેખાતાં હતાં. જીવને ઉત્તમ જીવનની શરૂઆત કોઈ ભવમાં શરૂ થાય છે, પછી જો આગામી ભવોમાં અનુકૂળ સામગ્રીનો યોગ મળતો રહે તો ઉત્તરોત્તર વિકાસ પામતાં તે પરાકાષ્ટાએ પહોંચે છે, પણ એવી સામગ્રી અતિદુર્લભ હોય છે. કદાચ મળી જાય તો પણ તેને સફળ કરવી અતિ દુષ્કર હોય છે. ચન્દનબહેનના ગુણો માતા-પિતાદિના સ્નેહરાગનું નિમિત્ત બન્યા અને અનાદિ સંસ્કારના બળે માતાપિતા તેઓને સંસારના સુખથી સુખી કરવા મનોરથ કરવા લાગ્યાં. માણેકચોકની બાબુમાં આવેલી ક્ષેત્રપાળની પોળના રહીશ વિશાળ કુટુંબી મેતા મનસુખરામના પુત્ર ચુનીલાલ સાથે ચન્દનબહેનનું વેવિશાળ કરી ઘણા મનોરથોને સેવતાં માતાપિતાએ મંગળ મહોત્સવપૂર્વક તેઓનું લગ્ન પણ કરી નાખ્યું. આ ચુનીલાલભાઈ એ જ આજે વિદ્યમાન શતાધિક-વર્ષાયુ સંઘસ્થવિર પરમોપકારી દીર્ઘતપસ્વી પ્રશાન્તમૂર્તિ આચાર્ય મહારાજ શ્રીવિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી

મહારાજ. લગ્ન કરતાં માતાપિતાને કયાં ખબર હતી કે અમારાં સંતાનો ભાવિ અલૌકિક જીવન જીવી અનેકનાં ઉપકારક બનવાનાં છે? લગ્ન થઈ ગયું, પણ ભાવિ જીવન-કળાને વિકસાવવામાં સંસારનાં એ બન્ધનો બન્ધને વિદ્ન-ભૂત જણાયાં. માતાપિતાની આજ્ઞાને વશ લગ્નનાં બન્ધ-નથી જોડાવા છતાં એમને એ માર્ગ ન રૂચ્યો અને ભર યુવાવસ્થામાં સંયમ સ્વીકારવાની ભાવનાઓ અંકુરિત થઈ.

તે કાળે સાધુઓની સંખ્યા અદ્ય હતી, દીક્ષાનાં માન અને મહત્ત્વ અનેરું હતું, શ્રીપૂજ્યોની (જતિઓની) સત્તા નીચે દબાએલો સમાજ થોડા કાળ પૂર્વે જ કંઈક છૂટકારો મેળવી શક્યો હતો અને એ કારણે થોડા માત્ર સંવેગી સાધુઓ સમાજમાં આગળ આવી શક્યા હતા.

મનુષ્યને તે કાળે પોતાની જવાબદારીનું—કર્તવ્ય-પથનું—સારું ભાન હતું, એથી મોટે ભાગે જવાબદારી-ભર્યા જીવનનો સ્વીકાર કરતાં પહેલાં સો ગળણે ગળીને પાણી પીવાની જેમ તે બહુ પર્યાલોચન કરતો, પોતાના બળાબળનો વિચાર કરી શક્ય જવાબદારીને ઉઠાવતો, કારણ કે જવાબદાર જીવન જીવનારાઓને તે કાળે લોકો મહાન્ માનતા અને એની આજ્ઞાને ઉઠાવવામાં ગૌરવનો અનુભવ કરતા. એમ પણ કહી શકાય કે આવી ઉત્તમ પ્રકૃતિને યોગે સમાજ દીક્ષિત થનારને ખૂબ કસી જતો, વૈરાગ્યની પરીક્ષામાં પાસ થયા પછી તેને સાથ આપતો, દીક્ષા લીધા પછી તેને વિકાસ માટેની સઘળી સગવડ

કરી આપતો અને સંયમથી પડી જવા જેવા પ્રસંગને આવવા પછુ નહિ દેતો.

એક બાળુ માતાપિતા સંબન્ધીઓનો સ્નેહરાગ, ખીજી બાળુ સમાજની આવી સ્થિતિ, ઇત્યાદિ કારણોથી ચુનીલાલ અને ચન્દનબહેનની ભાવનાને પ્રોત્સાહન આપનાર કોઈ ન હતું, આપ મેળે જ એ ભાવનાને પોષી દઢ બનાવવાની હતી, છતાં બંને સાત્ત્વિક આત્માઓ નાહિમ્મત ન થયા, સમયની રાહ જોતા વૈરાગ્યને પોષવા લાગ્યા. પ્રારમ્ભમાં ચન્દનબહેનનો વૈરાગ્ય તેવો દઢ ન હતો, છતાં પતિના વૈરાગ્યે તેઓને બળ આપ્યું. વીશ વર્ષ જેવી ઇન્દ્રિયોના ઉન્માદવાળી ઉમ્મરમાં ભોગો ઉપર કાબૂ મેળવી બ્રહ્મચર્યનું પાલન શરૂ કર્યું, પોતાના પતિને એ રીતે અનુકૂળ બનેલાં ચન્દનબહેને ખરેખર ! ‘પોતાના સ્ત્રીધર્મને શોભાવ્યો’ એમ કહી શકાય. લગ્ન કરવું કે સામાને પોતાની ઇચ્છાઓને આધીન બનાવવો એ દામ્પત્ય જીવનનું લક્ષણ નથી. કિન્તુ પરસ્પર એક બીજાની ઇચ્છાઓને આધીન બની સદાચારો પાળવા-પળાવવામાં સહાયક થવું એ જ ખરો દામ્પત્ય ધર્મ છે, એમ સમજતાં ચન્દનબહેન તો પતિની ઇચ્છાને આધીન બની તેમના માર્ગમાં સહાયક થયાં, પણ સ્નેહરાગથી બંધાયેલા સ્વજનોએ દીક્ષાની અનુમતિ ન આપી. આખરે ચુનીલાલ-ભાઈ સત્ત્વ કેળવી વિં સં ૧૯૩૪ના જેઠ વદી ૨ ના દિવસે દીક્ષિત થયા અને ચન્દનબહેનને એ માર્ગે જવાની સગવડ આપતા ગયા, તો પણ સંબન્ધીઓના સ્નેહથી સંકળાએલાં ચન્દનબહેન પાંચ વર્ષ વધુ ગૃહસ્થજીવનમાં રહ્યાં અને વિં સં

૧૯૩૯ ના ફાગણ સુદ ૩ ના દિવસે સ્વજનોની સમ્મતિ-પૂર્વક તે પણ દીક્ષિત થયાં.

સંસારી સ્વજનાદિનાં બન્ધનો તોડવાં કેટલાં દુષ્કર છે, એ બન્ધનોની પાછળ અનાદિ મોહની વાસનાઓનું કેવું બળ હોય છે અને એક સત્ત્વશાળી આત્મા તેનો વિજય કરે છે ત્યારે કેટલાઓને પ્રેરણા મળે છે, વિગેરે ઘણું તાત્ત્વિક રહસ્ય એમાં છૂપાયેલું હોય છે એને વિરલા જ સમજી શકે છે, મોટા ભાગનો માનવગણ તો સદૈવ તેનાથી અજ્ઞાત જ રહે છે. ચુનીલાલભાઈની દીક્ષા વખતે દૃઢ વિરોધ કરનારો પણ સ્વજનાદિ વર્ગ પાછળથી ચન્દન-બહેનની દીક્ષામાં સાથ આપી શક્યો એ પ્રભાવ પૂ. મુનિ શ્રી-સિદ્ધિવિજયજીના દૃઢ વૈરાગ્યનો અને સત્ત્વનો હતો એમ અતિશયોક્તિ વિના કહી શકાય, એટલું જ નહિ તે પછી તો કુલીન આત્માઓની કુલીનતા ઝગડી ઉઠી. પુત્રીની દીક્ષા પછી માતા જ્યકોરબહેનને પણ સંસારની અસારતાનો ખ્યાલ આવ્યો, તેઓએ પણ દીક્ષા લીધી અને માતા-પુત્રી સાધ્વીજીવનમાં અનુક્રમે ગુરૂણી-શિષ્યા બન્યાં. માતાની દીક્ષા પાછળથી થવા છતાં ડહોલાના ઉપાશ્રયે ખિરાજમાન તે કાળે વિદ્યમાન પૂં પં મહારાજ શ્રીસ્તનવિજયજી ગણીના હાથે વડી દીક્ષા બન્નેની સાથે થઈ, તેમાં માતાનું નામ સાધ્વીજી જ્યકોરશ્રી રાખી ચન્દનબહેન તેમનાં શિષ્યા સાધ્વીજી ચન્દનશ્રી બન્યાં. કેટલાક વખત પછી ચન્દન-બહેનના ગૃહસ્થભાઈ પણ પૂં મુનિરાજ શ્રીસિદ્ધિવિજયજીના હસ્તે દીક્ષા લઈ તેઓના જ શિષ્ય મુનિ શ્રીપ્રમોદ-વિજયજી થયા. કેવું સૌભાગ્ય !

ગુરૂણીની (માતાની) સેવાનો લાભ સાં ચન્દનશ્રીને
 બે જ વર્ષ મળ્યો, બે વર્ષના ટુંકા દીક્ષા પર્યાયમાં આરા-
 ધના કરી સાં જયકોરશ્રીજી કાળધર્મ પામ્યાં અને સાં
 ચન્દનશ્રીજી સંયમની સાધનામાં સહાયક વિનાનાં બની
 ગયાં. ‘ગીતાર્થ’ને પણ ગુરૂકુળવાસ વિના સંયમની આરા-
 ધના થતી નથી’ એમ સમજતાં સાં ચન્દનશ્રીજીએ યોગ્ય
 નિશ્ચાની શોધ કરતાં તે કાળે અમદાવાદ પાંજરાપોળના
 શ્રાવિકાઓના ઉપાશ્રયે ખિરાજમાન શમ-દયાદિ ગુણોથી
 ભૂષિત સાધ્વીજી શ્રીશિવશ્રીજીનાં ગુરૂહોન સાધ્વીજી શ્રી-
 હેતશ્રીજીની નિશ્ચા સ્વીકારી. તેઓની પાસે રહી પોતાના
 આચિત્રની ઉત્તમ આરાધના માટે વિનય વૈયાવચ્ચ આદિ
 અભ્યન્તર અને બાહ્ય તપની યથાશક્ય સાધના કરતાં
 તેઓએ પ્રકરણો, કર્મગ્રન્થ, લાખ્ય, સંગ્રહણી આદિનો સારો
 બોધ મેળવ્યો.

તે કાળે સંસ્કૃત પ્રાકૃત વિગેરે ભાષાજ્ઞાનનો ઝોક
 ઓછો હતો, છતાં સંયમ સાધક ચરણ-કરણ સિત્તરીના
 બોધનો અને પાલનનો મહિમા વધારે હતો. વર્તમાનમાં
 જ્ઞાનયોગ વિકાસને પામ્યો છે, પણ ચરણ કરણાનુયોગમાં
 શૈથિલ્યનો પ્રવેશ વધતો જાય છે તેને બદલે તે કાળે જ્ઞાન-
 યોગની મન્દતા હતી છતાં ચરણકરણાનુયોગનું બળ સાફ
 હતું, તે કાળે જ્ઞાનીઓ દુર્લભ હતા તેમ વર્તમાનમાં દૃઢ
 નિર્મળ આચાર દુર્લભ થતો જાય છે. કાળને યોગે આવાં
 પરાવર્તનો અનાદિ કાળથી થયા જ કરે છે, તેને સમજીને
 જે કાળે જે દુર્લભ-દુષ્કર હોય તેની રક્ષામાં વધારે સત્ત્વ

કેળવવું જોઈએ. કોરા જ્ઞાનથી કે માત્ર ક્રિયાથી નહિ, પણ ઉભયના સુમેળથી સ્વ-પર હિત સાધી શકાય છે.

જ્ઞાનાભ્યાસ, વિનય, વૈયાવચ્ચ, ત્યાગ, તપ, વિગેરે ગુણોથી સાધના કરતાં સાધવીજ ચન્દનજીશ્રીને પૂં સાધવીજ જ્ઞાનશ્રીજી પ્રથમ શિષ્યા થયાં. તેઓની પછી અનુક્રમે સાધવીજ અશોકશ્રીજી, સાં સુભદ્રાશ્રીજી, સાં ચતુરશ્રીજી, પંજળી સાધવી રામશ્રીજી, સાં શ્રીજિનશ્રીજી અને સાં સુવતાશ્રીજી વિગેરે શિષ્યાઓ થયાં.

સંયમનો રાગ, અષ્ટપ્રવચન મોતાઓનું પાલન, પ્રતિજ્ઞાની શ્રદ્ધા, જવાબદારીનું ભાન અને શિષ્યાઓને સંયમની શિક્ષા આપવી, વિગેરે તેમના વિશિષ્ટ ગુણો હતા. તેઓનાં પરિચિત આજે પણ જે જે વિદ્યમાન છે તેઓ તેમના ગુણોની પ્રશંસા કરે છે. અમારાં સ્વં પૂજ્ય ગુરૂણીજી હીરશ્રીજી મહારાજમાં જે કોઈ ગુણો અમારા અનુભવમાં આવ્યા છે તે તેઓએ પોતાનાં દાદી ગુરૂ આ શ્રીચન્દનશ્રીજી મહારાજની સોળ વર્ષ પર્યાન્ત અખણ્ડ અન્તિમ વૈયાવચ્ચ કરી હતી તેની કૃપાનું પરિણામ હતું એમ કહેવામાં કંઈ અતિશયોક્તિ નથી. ‘યોગ્ય ગુરૂની એવા ઉત્તમ શિષ્યને કલ્પવૃક્ષની જેમ ફળે છે’ એ સાચું જ છે. ગુરૂના ગુણો અને આશીર્વાદના બળે શિષ્ય પોતાની સાધના કરી શકે છે.

એમ કુલ ૪૩ વર્ષો ચારિત્ર પાળી મોટા પરિવારને પાછળ મૂકી પૂં સાં શ્રીચન્દનશ્રીજી વિં સં ૧૯૮૨ ના અષાઢ વદ ૭ ના રોજ કાલધર્મ પામ્યાં, આજે પણ તેમના પરિવારમાં આશરે ૩૦૦ સાધવીઓ વિચરે છે.

સ્વ૦ ગુરૂણી શ્રીઅશોકશ્રીજી.

ઉપર્યુકત દાદી ગુરૂણીજી શ્રીચન્દનશ્રીજીનાં બીજા નમ્બરનાં શિષ્યા સ્વ૦ સાધવીજી શ્રીઅશોકશ્રીજી મહારાજ, એ અમારાં સ્વ૦ ગુરૂણી શ્રીહીરશ્રીજી મહારાજનાં ગુરૂણી હતાં. સા૦ ચન્દનશ્રીજી દેશકાળને અનુસરી વિહાર કરતાં વિ૦ સં૦ ૧૯૫૭ની સાલમાં સુરત પધાર્યાં, ત્યાં ગોપીપુરા વિભાગના હજીરાન મહોદ્દલામાં ઝવેરી પ્રેમચંદલાઈ નામે ધર્મ-શ્રીમન્ત અને ગર્ભશ્રીમન્ત શ્રાવક રહેતા હતા, તેઓનાં સુપુત્રી લક્ષ્મીબહેનને પૂ૦ ચન્દનશ્રી મહારાજના પરિચયથી સંસારની અસારતાનો ખ્યાલ આવતાં તેઓ સંયમ સ્વીકારવા ઉત્સાહિત થયાં અને વિ૦ સં૦ ૧૯૫૭ ના વૈશાખ વદ ૬ ના દિવસે તે કાળે ત્યાં વિરાજમાન પૂ૦ મુનિરાજ શ્રીસિદ્ધિ-વિજયજી (વર્તમાનમાં પૂ૦ દાદા શ્રીવિજયસિદ્ધિ-સૂરીશ્વરજી) મહારાજને હાથે તેઓએ પ્રવ્રજ્યા અંગીકાર કરી. તેઓનું નામ સાધવીજી શ્રીઅશોકશ્રીજી રાખી સાધવીજી શ્રીચન્દનશ્રીજીનાં શિષ્યા બનાવ્યાં. તે પછી સુરતમાં જ છાણીનાં રહીશ હીરાકુંવર અને સુરતની છાપરીયાશેરીનાં રહીશ બહેન કાળુબહેનને દીક્ષા આપી અનુક્રમે સા૦ શ્રી-હીરશ્રીજી અને સા૦ શ્રીકલ્યાણશ્રીજી નામ રાખી તે બન્નેને પૂ૦ સા૦ શ્રીઅશોકશ્રીજીનાં શિષ્યા બનાવ્યાં. એમાં સા૦ શ્રીહીરશ્રીજી એ જ અમારાં સ્વ૦ ગુરૂણી હતાં.

સા૦ શ્રીઅશોકશ્રીજી એક ગર્ભશ્રીમન્ત કુલીન માતા-પિતાનાં પુત્રી હતાં, એટલે બાલ્યકાળથી જ તેઓનું જીવન અક્ષુદ્ર વિગેરે ગુણોથી ભૂષિત હતું. ઉત્તમ ક્ષેત્રમાં જન્મ,

માતાપિતાના જીવનની વિશિષ્ટતા, શ્રીમન્તાઈ અને ઉત્તમ કુળાચારો, વિગેરે પુણ્ય સામગ્રી માનવતાની સાધના ઉપરાન્ત આત્માના વિકાસ માટે પણ ખૂબ જરૂરી છે, એવી સામગ્રીથી જીવનો ઉદાર સ્વભાવ ઘડાય છે અને પરિણામે એ બાહ્ય ઉદારતા હૃદયની વિશાળતાને સર્જીને અનેક કડવા મીઠા પ્રસંગોમાંથી સમતાપૂર્વક પસાર થવાનું બળ પ્રગટાવે છે, એના પરિણામે બીજાઓ પ્રત્યે વાતસલ્યભાવ પ્રગટે છે અને સ્વ—પર ઉપકારમાં સફળ થઈ શકાય છે. માટે તો વિપુલ જીવન સામગ્રીને આપનારા પુણ્યની પણ ઉપાદેયતા માની છે. આત્માની યોગ્યતા અને પુણ્યસામગ્રીનો યોગ બેથી પવિત્ર બનતો જીવ પુણ્યને ભોગવવા છતાં તેનાથી પર રહી આખર પુણ્યથી પણ પાર થઈ શકે છે. આ હકિકત સાં અશોકશ્રીજીમાં પ્રગટ દેખાતી હતી, રાજવૈભવ જેવી સુખ સામગ્રીમાં ઉછરવા છતાં સંયમ માટેની તૈયારી, તેનો સ્વીકાર અને યથાશક્ય સંયમના પાલન ઉપરાન્ત જ્ઞાનાદિ ગુણોની પ્રાપ્તિ માટેનો અપ્રમાદ, વિગેરે ઉત્તમ ગુણોને તેઓ પ્રગટ કરી શક્યાં હતાં. કુલ ૩૧ વર્ષ ચારિત્રપાલન કરી વિં સં ૧૯૮૮ના આસો. સુ. ૭ ના દિવસે સુરત છાપરીયાશેરીમાં તેઓ કાળધર્મ પામ્યાં હતાં. પોતાની મુખ્ય શિષ્યાને દાદી ગુરૂણીની સેવામાં રાખી પોતે સાં શ્રીકલ્યાણશ્રીજી સાથે રહેતાં હતાં. એમના જીવનના પણ અનેક પ્રસંગો અનુકરણીય હતા. સાં શ્રીકલ્યાણશ્રીજીએ પણ અન્તકાળ સુધી તેમની અખણ સેવા કરી હતી અને આજે પણ તેઓ પર્યાયવૃદ્ધ છતાં લઘુતા કેળવીને સહુને સંભાળવામાં જાગ્રત છે.

પૂ. સ્વ. ગુરૂણી શ્રીહીરશ્રીજી મહારાજ.

અમારાં નિકટનાં ઉપકારી સ્વ. ગુરૂણી શ્રીહીર-
શ્રીજી છે, તેઓના ઉપકારનું ઋણ અનેક લવોની સેવાથી
પણ ચૂકવી શકાય તેમ નથી, છતાં તેઓના જીવનની
સ્મૃતિ માટે કંઈક માત્ર લખી આત્મ સંતોષ અનુભવવા
અમારો આ પ્રયાસ છે.

ઉપર તેઓનાં દાદી ગુરૂણી શ્રીચન્દનશ્રીજી મહા-
રાજ અને ગુરૂણી શ્રીઅશોકશ્રીજી મહારાજ હતાં
એમ જણાવ્યું.

તેઓનો જન્મ વિ. સં. ૧૯૨૭ ના કારતક વદ ૧ના
રોજ છાયાપુરી (છાણી) ગામમાં થયો હતો. છાણી ગામ
નાનું છે, શહેરોના જેવી ત્યાં જીવનસામગ્રી નથી, વડો-
દરાની દક્ષિણ દિશામાં ચારેક માઈલ દૂર એ ગામમાં
શ્રાવકોનાં આશરે ૮૦ ઘરો છે, છતાં ત્યાંની ધર્મસામગ્રી
અને ધર્મની આરાધના એક શહેરથી પણ પ્રમાણમાં વધી
જાય તેવી આકર્ષક અને પવિત્ર છે, ત્યાં સોળમા તીર્થ-
કર અને પાંચમા ચક્રવર્તી શ્રીશાન્તિનાથ ભગવાનના
આકર્ષક આશરે ૪૫ ઇંચિના મૂળનાયકના ખિમ્બથી વિભૂષિત
શ્રીજિનમન્દિર એક તીર્થની ગરજ સારે તેવું છે.
આજીવનમાં જ લવ્ય ઉપાશ્રય, સામે સુશોભિત અને જૈનાગમોના
સંગ્રહથી ભરપૂર જૈન જ્ઞાનમન્દિર છે. વીશમી સદીના
શાસનના નાયક સમા કેટલાય આચાર્યાદિ મુનિવરોનાં
અને અનેક સાધવી ગણનાં ત્યાં ચાતુર્માસ થયેલાં છે.
એટલું જ નહિ, એવા ઉત્તમ દેવ-ગુરૂના યોગને સફળ

કરતા આશરે ૧૭ જેટલા પુરૂષોએ અને આશરે ૫૦ જેટલી
 બહેનોએ છેલ્લા ૫૦ વર્ષોમાં પરમ પારમેશ્વરી દીક્ષાને
 અંગીકાર કરી સ્વ પર જીવનને ધન્ય બનાવ્યું છે. માત્ર
 ૮૦ જેટલા ઘરોમાંથી આટલા આત્માઓ સંયમને સ્વીકારે
 એ આ યુગમાં આશ્ચર્ય ઉપજાવે તેવું જ નહિ, કિન્તુ
 સંસારના રસીયાને પણ અનુમોદના ઉપજાવે તેવું છે,
 આ ધર્મની છાયા પામેલા છાયાપુરી ગામમાં ધર્મનિષ્ઠ
 શ્રાવક કીલાચન્દ્રભાઈ અને શ્રાવિકા જડાવબહેનનાં તેઓ
 પુત્રી હતાં. બે બહેનો અને એક ભાઈ એમ ત્રણમાં તેઓ
 વડીલ હતાં, તેઓનું નામ હીરાકુંવર બહેન હતું. નામ
 પણ નામ માત્ર ન હતું, પણ ગુણવાચક હતું, એમ કહી
 શકાય. કારણ કે હીરાની જેમ ઘરમાં સહુને તે અતિપ્રિય
 હતાં તેમ બાલ્યકાળથી સ્વભાવે જ તે કાળના માનવ
 સમૂહમાં હીરાની જેમ વૈરાગ્યના તેજથી તેજસ્વી હતાં. પૂર્વ-
 ભવની આરાધનાના સંસ્કાર અને એના પરિણામે આ ભવમાં
 મળેલી ઉત્તમ ધર્મસામગ્રી, બન્નેના બળે નાની ઉમ્મરથી
 જ તેમને દેવ-ગુરુ-ધર્મનો રાગ સારો હતો. સમયને
 અનુસાર વ્યવહારિક શિક્ષણ સાથે ધાર્મિક શિક્ષણ પ્રાપ્ત
 કરતાં સ્ત્રીજીવનને અનુરૂપ ઘરનાં કામકાજની કળાઓમાં
 પણ પ્રવીણ બન્યાં. પછી તેઓ યૌવન વય પામ્યાં ત્યારે
 દુન્યવી વ્યવહારોમાં આસક્ત માતાપિતાએ તેમના જીવ-
 નને સંસારના પ્રવાહમાં દોર્યું.

એ કાળે જીવનમાં મર્યાદાઓનું મહત્ત્વ હતું, એથી
 સંતાનો ઇચ્છાએ કે અનિચ્છાએ માતાપિતાની ઇચ્છાને માન

આપતાં, વડીલોની ઈચ્છાથી વિરુદ્ધ વર્તાવ તે કાળે એક મોટા 'દ્વષણ' તરીકે મનાતો, એથી વૈરાગી પણ આત્માઓ માતાપિતાદિની ઈચ્છાને આધીન બની સંસારના માર્ગે ચઢી જતા.

હીરાકુંવર માટે પણ પ્રાયઃ એવું જ બન્યું. કાવી અને ગન્ધારની વચ્ચે આવેલા જમ્બૂસર નામના શહેરમાં પ્રતિષ્ઠાવન્ત શેઠ પાનાચન્દ્રભાઈ અને તેમનાં ધર્મ પત્ની ગંગાબેન રહેતાં હતાં, તેઓને પુરૂષોત્તમદાસ, મોહનલાલ અને બાલુભાઈ નામે ત્રણ પુત્રો ઉપરાન્ત આદિતી નામે એક પુત્રી હતાં. વ્યવહાર અને કુલાચારથી પ્રધાન એ કુટુંબમાં પુરૂષોત્તમદાસની સાથે જહેન હીરાકુંવરનું વેવિશાળ કરી માતાપિતાએ બાળે પોતાને માથેથી ઋણ ઉતારવું હોય તેમ તેમનું લજ્જ પણ કરી નાખ્યું. હીરાકુંવર જહેન કુમારિકા મટીને ગૃહિણી બન્યાં, પણ તેઓનું ચિત્ત એમાં માન્યું નહિ. ધનાઢ્ય ઘરમાં ભોગની વિપુલ સામગ્રી પણ તેમને આકર્ષી શકી નહિ, બદકે વૈરાગ્ય દઢ થતો ગયો. પરિણામે સંયમ ન લેવાય ત્યાં સુધી છ વિગદઓનો સામાન્ય રૂપે ત્યાગ કરી પોતાની સંયમની લાવના પ્રગટ કરી. ભર યૌવનમાં સાંસારિક સુખોના મનોરથો સેવતા પુરૂષોત્તમભાઈ તો ન પીગળ્યા, પણ તેમનાં માતાપિતા કે સાસુ-સસરાને પણ તેની અસર થઈ નહિ. એમ છતાં સત્ત્વ કેળવી હીરાકુંવર જહેન પોતાના માર્ગે અડગ રહ્યાં. એમ સોળ વર્ષ જેટલો લાંબો કાળ વહી ગયો, તે ગાળામાં પોતાના બે દીયરો પૈકી ન્હાના દીયર મોહનભાઈમાં વૈરાગ્યનો રંગ પૂરી તેઓને

સંયમના અર્થી બનાવ્યા અને ચૌદ વર્ષની ન્હાની ઉમ્મરમાં વિ० સં० ૧૯૬૭ ના મહા વ પના રોજ તે કાળે પં० શ્રીઆનન્દસાગરજી ગણિવર (સાગરાનન્દસૂરીશ્વરજી) પાસે દીક્ષા અપાવી. વર્તમાનમાં તેઓ તેમના પદ્ધર શ્રીમાણે-કસાગરસૂરિજી તેઓના સમુદાયના મુખ્ય આચાર્ય તરીકે પ્રસિદ્ધ છે.

હીરાકુંવર બહેનનો પોતાનો આત્મા પણ સંયમ માટે ઉત્કણિત થતો ગયો અને આખરે છેલ્લા છ મહિનાઓમાં મૂળથી સર્વ વિગઈઓનો ત્યાગ કરી શીઘ્ર સંયમ સ્વીકારવાનો દઢ સંકલ્પ કરી લીધો. ગૃહસ્થજીવન દરમ્યાન કરેલી જિનલક્ષિત, ગુરૂલક્ષિત અને ધર્મક્રિયાઓએ તેમના આત્માને વૈરાગ્યના રંગથી રંગી દીધો અને વડીલોની સમ્મતિ દુર્લભ માની સ્વયં સંયમ લેવા તૈયાર થયાં. વિ० સં० ૧૯૬૭ના જોઠ વદ ૬ ના મંગળ પ્રભાતે સુરતની પાસે જલાલપુર જવા માટે ઘેરથી નીકલતાં શુભ શકુનાદિ ઉત્તમ નિમિત્તો મળતાં તેમનો ઉત્સાહ વધી ગયો અને ત્યાં જઈ શ્રીશાન્તિનાથ પ્રભુની છેલ્લી દ્રવ્ય પૂજાલક્ષિત આદિ માંગલિક કરી સ્વયમેવ સાધ્વીનો વેશ ધારણ કરી લીધો.

છાણી અને જમ્બૂસર સમાચાર પહોંચી ગયા, પુરૂ-ષોત્તમદાસ તુર્ત ત્યાં પહોંચ્યા અને કરવા યોગ્ય શક્ય પ્રયત્નો કર્યા છતાં ત્યાંના સંઘની સમજવટથી અને હીરાકુંવર બહેનના દઢ નિશ્ચયથી આખરે મન શાન્ત કરી તેઓ યાછા જમ્બૂસર ગયા.

હીરાકુંવર ખડેનને આ એક બન્ધન હતું તે તૂટી ગયું અને સંયમનો પન્થ નિષ્કણ્ટક થયો. તે પ્રસંગે વર્તમાનમાં સાં કલ્યાણશ્રીજી કે જેઓ ગૃહસ્થ હતાં તેઓએ સુંદર સહાય કરી હતી. તે પછી સુરતના ઝવેરી ઝવેરચંદલાઈનાં સુપુત્રી રતનખડેન કે જેઓ હાલ તેઓનાં જ શિષ્યા સાં શ્રી સુમિત્રાશ્રીજી તરીકે વિદ્યમાન છે તેઓની સાથે પાદચારી વિહાર કરી તેઓ સુરત ગયાં. તે અવસરે ત્યાં ચાતુર્માસ માટે પધારેલા શ્રીસાગરાનન્દ સૂરીશ્વરજી બિરાજતા હતા, તેઓને મળી સઘળી હકિકત જણાવી અને તેઓશ્રીએ વિં સં ૧૯૬૭ના અષાઢ સુદ ૧૧ના રોજ હીરાકુંવર ખડેનને વિધિપૂર્વક દીક્ષાની ક્રિયા કરાવી જાવજીવ સુધીનું સામાયિક ઉચ્ચરાવી સાં શ્રીચન્દનશ્રીજીનાં શિષ્યા સાં શ્રીઅશોકશ્રીજીનાં શિષ્યા સાં શ્રીહીરશ્રીજી નામ સ્થાપન કર્યું. એમ ગૃહસ્થાશ્રમનાં બન્ધન તોડી ત્યાગી બનેલાં હીરાકુંવર ખડેનની ઈચ્છા લગભગ વીશ વર્ષે પૂર્ણ થઈ એનો આનન્દ તેમના ઉત્સાહનો પોષક બન્યો. વડી દીક્ષા ન થાય અને ગુરૂણી પાસે ન પહોંચાય ત્યાં સુધી યોગ્ય નિશ્રા માટે પૂં સાગરાનન્દ-સૂરીશ્વરજીએ તેમને સુરતમાં વિચરતાં યોગ (જોગ)શ્રી નામનાં સાધવીને સોંપ્યાં. ચાતુર્માસ દરમ્યાન ત્યાં રહી વિનય વૈયાવમ્ય જ્ઞાન ધ્યાન આદિમાં દત્તચિત્ત બનેલાં સાં શ્રીહીરશ્રીજીએ સાં જોગશ્રી પાસેથી સાધુ જીવનનું પ્રાથમિક જ્ઞાન મેળવ્યું.

ચાતુર્માસ પૂર્ણ થતાં ગુરૂણીની પાસે જવા સુરતથી

વિહાર કરી છાણી (છાયાપુરી કે જે પોતાની જન્મભૂમિ છે ત્યાં) ગયાં. તેમનાં ગુરૂણી વિગેરે સાધ્વીગણુ પણ ત્યાં પધારેલો હતો અને પૂં પન્યાસજી મહારાજ શ્રીસિદ્ધિવિજયજી ગણી (વર્તમાનમાં પૂં દાદા શ્રીસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી) પણ ભરૂચનું ચાતુર્માસ પૂર્ણ થતાં છાણી પધાર્યા હતા, તેઓની પાસે યોગોદ્ધત્તનાદિ કરી લીધું અને વિં સં ૧૯૬૮ના મહા સુદ ૧૦ ના રોજ તેઓશ્રીના મુખે મહાવ્રતો ઉચ્ચરી (વડી દીક્ષા સ્વીકારી) પોતાના આત્માને કૃતાર્થ કર્યો (વધુ જવાબદારીવાળો બનાવ્યો). દીક્ષા વખતે જે સંબંધીઓ સાથે ન આપી શક્યા તે વડીદીક્ષા વખતે પૂર્ણ સહાયક થયા અને તેઓના ગૃહસ્થ પિતાશ્રી કીલાચંદભાઈએ નૂતન દીક્ષાની જેમ ઘણા આડમ્બરપૂર્વક ગામ બહાર વટવૃક્ષની નીચે પૂં ગુરૂદેવને હાથે વડીદીક્ષા અપાવરાવી. એક કાળે જે અનુચિત જણાતું હતું તે પણ આખરે સહુને યોગ્ય જણાયું. પોતે મોહાધીન બની આટલાં વર્ષો અન્તરાયભૂત બન્યા તેનો પશ્ચાત્તાપ થયો અને છેલ્લે છેલ્લે પણ સહુએ તેઓની દીક્ષાની ખૂબ ખૂબ અનુમોદના કરી. ગુરૂણી અને દાદી ગુરૂણી વિગેરેની નિશ્રામાં સંયમનું પાલન કરતાં ગુણનો પ્રકર્ષ થતો ગયો તેમ તેમ પુણ્યનો પ્રકર્ષ પણ વધતો ગયો. તેઓનો સંયમનો આદર અને પુણ્યબળ કેવું હતું તે જાણવા માટે તેમણે સ્વ-પર કરેલી આરાધના ઉપરાન્ત બહોળો શિષ્યાઓનો પરિવાર એ મોટું પ્રમાણુ છે. તેઓએ સંયમ લીધું ત્યારથી યથાશક્ય વિહાર કરી જુદા જુદા પ્રદેશોમાં

ચાતુર્માસો કર્યાં, એટલું જ નહિ, પણ જ્યાં જ્યાં વિચર્યાં ત્યાં પોતાના ચારિત્રની છાયાથી લોકોને આકર્ષણ કર્યાં, ઘણા આત્માઓને ધર્મમાં જોડ્યા અને પ્રાયઃ દરવર્ષે એકાનેક જહેનોને દીક્ષાઓ આપી સંયમી બનાવ્યાં. સુમારે ૪૩ વર્ષ જેટલા દીક્ષા પર્યાયમાં લગભગ શિષ્યા પ્રશિષ્યાદિ કુલ અઢીસો જેટલાં સાધ્વીઓનાં તે ગુરૂણી બન્યાં હતાં. દીક્ષાઓ આપવા માટે જ આપી ન હતી. પણ સમય અને શક્યતાને અનુસારે દરેકને જ્ઞાન અને ક્રિયામાં પૂર્ણ સહાય કરી તેઓનું આત્મહિત સાધવાનું તેઓનું મુખ્ય લક્ષ્ય હતું અને તેમાં તેઓ સમયાનુસાર સફળ પણ થયાં હતાં, દીક્ષિતોમાં મોટો વર્ગ કુલીન, લોગ સામગ્રી સમ્પન્ન, સ્વજન વર્ગને પ્રિય અને સુશિક્ષિત છે, તેમ ઘણો ભાગ આલબ્રહ્મચારિણીઓનો છે.

તેઓના જીવનમાં ત્યાગ વૈરાગ્ય સાહજિક પ્રગટેલા હતા, જીવ્હા ઉપર સારો કાબૂ હતો, ભાષામાં મધુરતા હતી, અપ્રમાદ પણ તેવો જ હતો અને આશ્રિત વર્ગ પ્રત્યેનું વાતસલ્ય પણ આદર્શરૂપ હતું. થોડા પણ ઉપકારને તેઓ ભૂલતાં ન હતાં, લઘુતા એક શણગાર હતો અને એ બધું હોવા સાથે ઉદારતા અદ્ભૂત હતી, ભાવ ઔદાર્ય પણ અનુકરણીય હતું, ન્હાની વાતને પણ સમજી શકતાં છતાં કરવા યોગ્યની ઉપેક્ષા પણ કરી શકતાં હતાં. ઉપરાન્ત ગુણાનુરાગથી હૈયું હમ્મેશાં પ્રસન્ન રહેતું, પૂજ્યવર્ગ પ્રત્યે પૂજ્યભાવ અને વિનયાદિ પણ તેવાં જ સુંદર હતાં, ન્હાનામાં ન્હાના સાધુ પ્રત્યે

પૂજ્યભાવ ધરાવતાં હતાં, જ્ઞાન પ્રત્યેનો આદર, જિનાશાનો રાગ, વ્યાખ્યાન સાંભળવાનો પ્રેમ, વિગેરે ખીજઓને પણ પ્રેરણા આપે તેવાં હતાં અને પુણ્ય પ્રકર્ષ પણ અદ્ભૂત હતો. દરેક ગુણોનો પૂર્ણ ખ્યાલ તો શી રીતે આપી શકાય ? પ્રત્યક્ષ જોએલા પણ ભાવો લેખનમાં ઉતારી શકાતા નથી, એ તો અનુભવથી જ સમજાય, તો પણ કંઈક માત્ર અહીં સંગ્રહ કરીએ છીએ.

ત્યાગ વૈરાગ્ય—ઉભય કુટુંબમાં ભર્યા પાથર્યા ભોગોની વિપુલ સામગ્રી છતાં ભરયૌવન વયથી સંયમની અભિલાષા, સોળ સોળ વર્ષ સુધી છ (કાચી) વિગઈઓનો ત્યાગ અને બ્રહ્મચર્યનું પાલન કરવાપૂર્વક ગૃહસ્થાશ્રમનો નિર્વાહ કરવો, વિગેરે તેઓનો ત્યાગ ગૃહસ્થજીવનથી જ વૈરાગ્ય મૂલક હતો. સંયમ જીવનમાં પણ એ ગુણ અધિકાધિક ખીલતો જ રહ્યો હતો, અને ઔપચારિક નહિ રહેતાં નૈષ્ઠિક (નૈસર્ગિક) બની ગયો હતો. માટે જ અનેકાનેક જીવોને તેઓ સંયમ માર્ગે જોડી શક્યાં હતાં. તેમનો થોડો વખત પરિચય કરનારા પણ યોગ્ય જીવો સંયમ પ્રત્યે સન્માનવાળા બની જતા, તેમાંના કેટલાકે તો સંયમ પણ લીધું છે.

રસનાનો વિજય શેષ ઇન્દ્રિયોના વિજયથી અતિ દુષ્કર ગણેલો છે, તેનો કાબૂ પણ તેમણે ઠીક કેળવ્યો હતો. દશ દ્રવ્યથી કોઈ દિવસ વધારે દ્રવ્યો નહિ વાપરવાં એવો તેમનો અભિગ્રહ હતો. દશમાં પણ ઓછામાં ઓછું એક તો છોડવું, કોઈ દિવસે દશ પુરાં વપરાય તો ખીજે

દિવસે આઠ જ વાપરવાં, એ નિયમનું છેક સુધી પાલન કર્યું હતું. દીક્ષાદિનથી વીશ વર્ષ એકાસણાથી ઓછો તપ કર્યો ન હતો, તેમાં પણ દશતિથિ તો આયચ્છિલ ઉપવાસથી ઓછું નહિ. છેક બાલ્યવયથી આરમ્ભેલી નવપદની શાશ્વતી ઓળીની આરાધના છેક છેલ્લા વર્ષ સુધી ચાલુ રાખી હતી. વર્ધમાન તપની પણ ૧૭ ઓળીઓ કરી હતી. અટ્ટાઇનો તપ પણ તેઓએ કર્યો હતો, વિગઈઓ પણ પ્રમાણભૂત જ લેતાં, અનેક જાતની વસ્તુઓ મળવા છતાં આ યુગમાં આ રીતે તેમણે સાચવેલો રસનાનો કાળુ સહજ પ્રશંસા માગી લે છે. એમના આ ગુણની છાયાથી આશ્રિતવર્ગ પણ વિના પ્રેરણાએ તેમને અનુસરવા યથાશક્ય જાત્રત રહેતો. અનેક જીવોના કલ્યાણની જવાબદારી માટે તેમનો આ ગુણ તેમને સારો સાથીદાર બન્યો હતો.

ભાષામાં મધુરતા ઉપરાન્ત દૃઢતા અને સત્ત્વ પણ હતાં. પ્રાયઃ આદેયં નામકર્મના ઉદયને લીધે તેઓનું વચન કોઈ ઉત્થાપતું નહિ, વર્ષો સુધી સેંકડો સાધ્વીઓને સમ્ભાળવા છતાં તેઓ પ્રત્યે એક પણ સાધ્વીને અસહ્ભાવ થવાનો પ્રસંગ બન્યો નથી, દરેક તેમની સેવામાં રહેવા ઇચ્છતાં, હિતશિક્ષા સાંભળતાં અને જીદાં વિચરતાં વિરહનું દુઃખ અનુભવતાં, એ એમની મધુર પ્રિય અને હિતકર વાણીનો મહિમા હતો.

અપ્રમાદ અનુકરણીય હતો, ક્રિયામાં જાગૃતિ હતી, ઉભય આધમ બનતાં સુધી ઉભાં ઉભાં પ્રતિક્રમણ કરતાં, નિદ્રા પરિમિત હતી, પાછલી રાત્રે વહેલા જાત્રત થઈ દરરોજ

ઋષિમણ્ડલનો પાઠ, ચઉસરણુ, આઉર પચ્ચક્ખાણુ, પંચસૂત્ર-
માંનું પ્રથમ પાપપ્રતિઘાત ગુણુખીજધાનસૂત્ર, નવસ્મરણુ,
ગૌતમાષ્ટક, વિગેરે માંગલિક પાઠ કરતાં, જ્ઞાન વિગેરેના
કાર્યોત્સર્ગો, નવકારવાળીથી જાપ, દરરોજ હજાર ઉપરાન્ત
ગાથાઓનો સ્વાધ્યાય, ખાંધી નવકારવાળીથી નમસ્કાર મહા-
મન્ત્રનો જાપ, વિગેરે તેમનું નિત્યકર્મ હતું. શક્તિ પહોંચી
ત્યાં સુધી દરરોજ જ્ઞાનનાં ૫, નવપદનાં ૯ અને શત્રુજયનાં
૨૧, ખમાસમણા ઉભાં ઉભાં દેતાં, માંદગીનાં છેલ્લાં બે
વર્ષ સ્વયં ન કરી શક્યાં ત્યારે અન્ય સાધ્વી મુખે સાંભ-
ળીને પણ એ આરાધના અતૂટ રાખી હતી.

વાત્સલ્ય અદ્ભૂત હતું. એના પ્રતાપે કોઈ તેમના
વચનનો અનાદર કરતું નહિ, મોટાથી ન્હાના સુધી દરેક
પ્રત્યે વિવેક પૂર્વક સમભાવ ધરાવતાં, પોતે ઉપવાસી હોય
તો પણ પારણે અન્ય સાધ્વીઓને વપરાવીને (સાથે રાખીને)
પછી જ વાપરતાં. સારી વસ્તુ વાત્સલ્યભાવે ખીજને આપ-
વામાં તેમને અધિક આનન્દ થતો. પ્રસંગે ખીજને જ્ઞાન-
ધ્યાનમાં સગવડ આપવા કોઈ કોઈ કાર્ય પોતાની જાતે
કરી લેતાં, કઠોર વચન પણ વાત્સલ્યથી મીઠું અને આદેય
બની જતું. ‘જીવ માત્રને કર્મના ઉદય અનુસાર રુચિની
ભિન્નતા હોય છે’ એમ સમજી દરેકની રુચિને વાળવા
(સુધારવા) કોશીલ કરતાં પણ વિરોધ કરતાં નહિ ‘ઈચ્છિકાર’
સામાચારીનું શક્ય પાલન કરતાં, એ જ કારણ હતું કે
સહુના પ્રત્યે તેઓના હૃદયમાં માતાથી પણ અધિક
વાત્સલ્ય હતું.

કૃતજ્ઞતા સુંદર હતી, ગૃહસ્થ જીવનમાં પોતાને અન્તરાય કરનાર પણ માતાપિતાદિ સ્વજનો પ્રત્યે તેમને અદ્યમાત્ર બેરાજી ન હતી, બદકે તેમના ઉપકારને યાદ કરતાં. પૂઠ આચાર્ય મહારાજ શ્રીસાગરાનન્દસૂરિજીએ કાચી દીક્ષા આપી જે આશ્રય આપેલો તેનાં તે ભારોભાર ઋણી હતાં, એથી જ તેઓ પ્રત્યે તેમને સાંઝ માન અને પૂજ્ય-ભાવ હતો. સિવાય સાધ્વી જીવનમાં પણ પોતાને જેનાથી જેનાથી લાભ થયો હતો તેનું વારંવાર સ્મરણ કરતાં અને એ ગુણ કેળવવા અમને વારંવાર પ્રેરણા કરતાં. જે ઉપકારીને પણ સમજી-ઓળખી શકે નહિ તે અપકારી-ઓને પણ ક્ષમા કરવા જેવો કે ઉદ્ધરવા જેવો વીતરાગનો માર્ગ કદી પણ આરાધી શકે નહિ, માટે કૃતજ્ઞ બનવાની તે ખાસ ભલામણ કરતાં.

લઘુતા અપૂર્વ હતી, ખસો જેટલાં શિષ્યાઓનાં ગુરૂણી છતાં માન-તેમને નડયું ન હતું. વ્યવહારને બાધ ન આવે તેમ અન્ય સાધ્વીગણની સાથે વર્તાવ કરતાં. ખિમારી જેવા પ્રસંગે કે કારણે વિહારાદિકમાં બીજાં સાધ્વીની સેવા કરવા પણ ઉત્સાહ ધરાવતાં. અન્ય સાધ્વીઓ પ્રત્યે વિનયાદિ ઔચિત્યને બરાબર સાચવતાં.

ઉદારતા એવી હતી કે પોતાની કોઈ પણ વસ્તુ યોગ્ય આત્માને સંયમમાં ઉપકારક કેમ અને તેનું પૂર્ણ લક્ષ્ય રાખી વસ્ત્ર, પાત્ર, પુસ્તક કે બીજું જે જે બીજાને આપી શકાય તેટલો તે વધારે આનન્દ માનતાં. બાહ્ય વસ્તુની જેમ અભ્યન્તર ઔદાર્ય પણ વિશિષ્ટ હતું અને

એથી ભૂલ થયે શિક્ષા કરતાં તેમ અયોગ્યની ઉપેક્ષા પણ કરી શકતાં. એથી જ આગ્રહ કે દુરાગ્રહથી તે બચી બચાં હતાં અને સર્વનો પ્રેમ જીતી શક્યાં હતાં.

ગુણાનુરાગ એવો હતો કે નિન્દા તો કદી તેમના મુખે થતી જ નહિ. સ્વ કે પર સમુદાયના પણ ઉત્તમ આત્માઓના ગુણને આગળ કરી અમેને તેવું અનુકરણ કરવાને સમજાવતાં, જ્ઞાન પ્રત્યેનો રાગ એવો હતો કે ભણનારને જોઈ તેઓ પુલકિત થઈ જતાં, પોતાના સાધ્વી-જીઓને અધ્યયન કરાવવા તે ખૂબ કાળજી ધરાવતાં, રાત્રે જાગે ત્યારે ઉંઘેલાંને જગાડી પાઠ કરવા બેસાડતાં, વૃદ્ધા-વસ્થામાં પણ બાળકની જેમ પોતે ગોખતાં, ભણતાં, ભૂલ થતાં બીજાને પૂછતાં સંકેત ધરતાં નહિ, અમે જે કંઈ થોડું પણ જ્ઞાન મેળવી શક્યાં તે તેઓની કાળજીનું પરિણામ હતું, તેઓની ઈચ્છા સાધ્વીઓને કાયમી ભણવાની સગવડ કરી આપવાની તીવ્ર હતી, અમારા ભાગ્યે થોડું વધારે જીવ્યાં હોત તો એ સગવડ પણ જરૂર તેઓ કરી શક્યાં હોત. પોતાને સંસ્કૃત પ્રાકૃત ભાષાઓનો સામાન્ય બોધ હતો, છતાં બીજાં સારો અભ્યાસ કરી યોગ્ય અને એ માટેની તેમની લાગણી કદી ન ભૂલાય તેવી હતી. આજે પણ તેમના એ ગુણને અમે જેટલો યાદ કરીએ તેટલો ઓછો છે.

વિનય વૈયાવચ્ચ તરફ તેમનો પક્ષપાત હતો, કારણ કે વડીલો પ્રત્યે પૂજ્યભાવ અદ્ભૂત હતો, એથી પોતાની ક્ષતિઓને અંગે ગુર્વાદિ તરફથી ઠપકો મળતાં કે

શિક્ષા થતાં તેઓ નારાજ નહિ થતાં, ઉપકાર માનતાં. પોતાના અતિ ઉપકારી અનન્ય શરણુ તુલ્ય પૂજ્ય પ્રાતઃ સ્મરણીય દાદા શ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજીની કૃપાને અખણ રાખવા તે સદૈવ જાગ્રત હતાં.

જિનાજ્ઞાનો રાગ એવો હતો કે ન્હાની મોટી કોઈ પણ પ્રવૃત્તિ પાછળ વીતરાગની આજ્ઞા વિરુદ્ધ કંઈ પણ ન થઈ જાય તેની કાળજી રાખતાં, માટે જ ક્રિયામાં વિધિનો આદર હતો, અને સહુને અવિધિથી બચાવવા સારણા-વારણાદિ કરવામાં સદૈવ જાગ્રત હતાં. વ્યાખ્યાન સાંભળવામાં ખૂબ આદર હતો એમાં પણ સારા વ્યાખ્યાતાનો યોગ હોય ત્યારે તો શરીરની સ્વસ્થતાની પણ ઉપેક્ષા કરતાં. જિન-વાણી ન હોય તો આ જગતનું શું થાય ? એ તેઓ સમજતાં હતાં અને પ્રત્યેક લવમાં એનો યોગ આત્માને દુર્લભ હોવાથી એ વિષયમાં સારો આદર ધરાવતાં હતાં.

પુણ્ય પ્રકર્ષ અદ્ભૂત હતો. શ્રીમન્તો અને સત્તા-ધીશો પ્રત્યે પણ તેમના પુણ્યની છાયા પડતી. મેવાડમાં રાજગઢ પાસે જે માઈલ દૂર વિધર્મિઓ દરવર્ષે પંચેન્દ્રિયનું (પાડાનું) દેવીને બલીદાન આપતા, તે તેઓએ સામાન્ય ઉપદેશ કરતાં પણ બન્ધ થઈ ગયું હતું; સર્વત્ર માન સન્માન પામતાં. વિના પ્રયત્ને શાસનનો ઉદ્યોત થાય તેવું તેઓનું પુણ્ય પ્રભાવક હતું, અતિપરિચયમાં આવતા આત્માઓ પણ અવજ્ઞાને બદલે આદર ધરાવતા, રાજનગરમાં જ્યારે જ્યારે રહ્યાં ત્યારે પ્રાયઃ એક જ ઉપાશ્રયમાં રહેવા છતાં અને પર્વતિથિ આરાધનાને અંગે સંઘમાં મતભેદ હોવા

છતાં તેઓની તરફ કોઈને અનાદર ન હતો. એમ પુણ્યની વિશેષતા છતાં તેઓ એ સઘળો શાસનનો કે વીતરાજે પ્રજ્ઞેલા ચરિત્રધર્મનો મહિમા સમજતાં અને પોતાના આત્માને એ ગૌરવના ભારથી બચાવી લેતાં.

વિહાર ચાતુર્માસ અને દીક્ષાઓ પણ અનુમોદનીય છે. પહેલું ચાતુર્માસ સં. ૧૯૬૭નું સુરત કરી છાણી ગયાં ત્યાં વડીદીક્ષા વિગેરે થયા પછી ગુરૂણી વર્ગની સાથે સં. ૧૯૬૮નું ચાતુર્માસ છાયાપુરી જ કર્યું, ત્યાં મૂળ પેથાપુરનાં વતની પાર્વતી ખડેન કે જે પોતાના મોસાળ છાયાપુરીમાં રહેતાં હતાં તેમણે પૂ. ગુરૂણીના પરિચયથી સંયમ લેવા ઇચ્છા કરી અને વિ. સં. ૧૯૬૯માં પૂ. પૂ. આચાર્ય (તે કાળે પંન્યાસ) શ્રીવિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજીના વરદ હસ્તે દીક્ષા આપી, પ્રથમ શિષ્યા સા. શ્રી **પ્રધાનશ્રીજી** બનાવ્યાં. વિ. સં. ૧૯૬૯નું ચાતુર્માસ વડોદરા કર્યું. ત્યાંથી વિહાર કરી વિ. સં. ૧૯૭૦ માં ભરૂચ ચાતુર્માસ કરી સુરત તરફ વિહાર કર્યો, ત્યાં છાપરીયા શેરીનાં વતની કાળુખડેનની દીક્ષા પોતાના ગુરૂણીના નામની થઈ, નામ સાધ્વીજી શ્રીકલ્યાણશ્રીજી રાખ્યું તેઓશ્રી સ્વભાવે શાન્ત સરળ અને લઘુતા ગુણધારક છે. તેઓએ ગુરૂણીજી શ્રીઅશોકશ્રીજી મહારાજની વૈયાવચ્ચમાં રહી અન્ત સુધી ગુરૂસેવાનો પૂર્ણ લાલ લીધો હતો, આજે પણ અમારાં પૂ. ગુરૂણીના વિરહમાં અમારા દરેક પ્રત્યે ગુરૂણી જેટલું મમત્વ રાખી વાતસલ્યભાવે સદૈવ માર્ગદર્શન આપે છે અને પોતે પણ યથાશક્ય આરાધનામાં રહે છે.

પૂં ગુરૂણીજી વિં સં ૧૯૭૧નું ચાતુર્માસ સુરત કરી સં ૧૯૭૨માં ભરૂચ ગયાં ત્યાં મહુધાવાળાં ચંચળ-
 ખેન અને છાણીવાળાં જડાવખેનને દીક્ષાઓ અપાવી.
 ખન્નેનાં અનુક્રમે સાં દાનશ્રીજી અને હરખશ્રી નામ
 રાખી પોતાનાં શિષ્યાઓ કર્યાં. ત્યાંથી વિહાર કરી સીનેાર
 ગયાં, સં ૧૯૭૨નું ચાતુર્માસ ત્યાં રહ્યાં. ચાતુર્માસ પછી
 વિહાર કરી છાણી ગયાં, ત્યાં કપડવણજનાં વતની ચંપા-
 ખેનને દીક્ષા અપાવી પોતાનાં પ્રશિષ્યા સાં દમયન્તી-
 શ્રી બનાવ્યાં, ત્યાંથી વિહાર કરી અમદાવાદ પધાર્યાં
 ચાતુર્માસ સં ૧૯૭૩નું અમદાવાદ કર્યું અને ત્યાં
 અમદાવાદ કાલુપુર વિભાગની કડીયાની પોળનાં રહીશ
 શ્રાં ચંચળખેનને દૈવ વૈરાગ્ય થતાં વિં સં ૧૯૭૪માં
 પતિપત્નીની સાથે દીક્ષાઓ થઈ પતિ સુશ્રાવક મણીલાલ
 પૂં આચાર્ય મહારાજ વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજીની નિશ્રામાં
 ચારિત્ર સ્વીકારી મુનિશ્રી મહોદય વિજયજી (વર્તમાનમાં)
 આચાર્ય શ્રીવિજયમનોહરસૂરીશ્વરજીના પ્રથમ શિષ્ય થયા
 અને ચંચળખેનનું નામ સાધ્વીશ્રી મુનન્દાશ્રીજી રાખી
 ગુરૂણીશ્રી હીરશ્રીજીનાં શિષ્યા કર્યાં. સાણંદથી વિહાર કરી
 પાટણ ગયાં, વિં સં ૧૯૭૪નું ચાતુર્માસ પાટણ કર્યું,
 ત્યાંથી છાણી તરફ વિહાર કરી સં ૧૯૭૫નું ચાતુર્માસ
 છાણીમાં કર્યું. ત્યાંથી વિહાર કરી વઢવાણ પધાર્યાં અને
 ત્યાં ઉંઝાવાળા મણીખેનને તથા બીલીમોરાવાળાં હરકોર-
 ખેનને દીક્ષાઓ અપાવી પોતાનાં શિષ્યાઓ અનુક્રમે
 સાં રેવતીશ્રી અને સાં હેમશ્રીજી કર્યાં ત્યાંથી વિહાર

કરી છનીઆર ગયાં અને ૧૯૭૬માં ચાતુર્માસ ત્યાં રહ્યાં. ત્યાંથી વિહાર કરી અમદાવાદ ગયાં, ત્યાં શ્રા૦ શકરીબહેનને દીક્ષા અપાવી પોતાનાં શિષ્યા કરી સા૦ શાન્તિશ્રી નામ આપ્યું. ચોમાસું પણ વિ૦ સં૦ ૧૯૭૭નું ત્યાં જ પૂર્ણ કર્યું. વિહાર કરતાં વિ૦ સં૦ ૧૯૭૮માં ઘમડાચાનાં વતની પાલીબહેન, અમદાવાદ ઘાંચીની પોળનાં રહીશ સમરતબહેન તથા ઘુસાપારેખની પોળનાં જસુદ્ધબહેન અને પછીબહેન, એમ ચારને દીક્ષાઓ આપી અનુક્રમે પ્રબોધ-શ્રીજી, સંજમશ્રીજી, સુશીલાશ્રીજી અને પદ્માશ્રી નામ આપ્યાં. સં૦ ૧૯૭૮નું ચાતુર્માસ પુનઃ ત્યાં જ કર્યું, ચાતુર્માસ પછી વિચરી પુનઃ સં૦ ૧૯૭૯નું ચાતુર્માસ અમદાવાદમાં કર્યું. ત્યાંથી વિચરી છાણી ગયાં અને વડોદરાનાં વતની જશકોરબહેનને ઉમેટામાં દીક્ષા અપાવી તેમનું નામ સુદર્શનાશ્રી રાખ્યું. ૧૯૮૦નું ચાતુર્માસ છાણીમાં કર્યું અને ૧૯૮૧માં અમદાવાદ ચાતુર્માસ માટે પધાર્યાં. ચોમાસા પછી વિહાર કરી પાલીતાણા પધાર્યાં, ત્યાં છરી પાળતાં નવાણું યાત્રાથી શ્રી ગિરિરાજની આરાધના કરી, પુનઃ અમદાવાદ પધાર્યાં, ત્યાંનાં રહીશ હીરાબહેનને દીક્ષા આપી સા૦ વસન્તશ્રીજી નામ રાખ્યું. સં૦ ૧૯૮૨માં પણ ચાતુર્માસ અમદાવાદ કર્યું. ચાતુર્માસ પછી ત્યાં શામળાની પોળવાળાં લલિતાબહેનને, વાઘણ-પોળવાળાં લીલાબહેનને, વીરમગામવાળાં ચન્દનબહેનને, કૃતાશાની પોળવાળાં માણેકબહેનને, ખેતરપાળની પોળવાળાં કમળાબહેનને, પાટણનાં રહીશ વિજયાબહેનને, ઘાંચીની

પોળવાળાં કુલ્લીબહેનને અને ઝવેરી પોળનાં રહીશ બસુદ
 બહેન તથા લીલાબહેનને, એમ કુલ ૯ દીક્ષાઓ આપી
 અનુક્રમે સાં સુમતિશ્રીજી, દર્શનશ્રીજી, ચારિત્ર-
 શ્રીજી, પ્રજ્ઞાશ્રીજી, કુમુદશ્રીજી, વિનયશ્રીજી, વિદ્યા-
 શ્રીજી, લક્ષ્મીશ્રીજી અને જયાશ્રીજી નામ રાખ્યાં.
 ચાતુર્માસ પછી સં ૧૯૮૩માં અમદાવાદ રહ્યાં. પુનઃ
 ચાતુર્માસ પછી અમદાવાદનાં સુભદ્રાબહેનને અને છાણી-
 વાળાં ડાહીબહેન તથા ચન્દનબહેનને એમ ત્રણને દીક્ષાઓ
 આપી અનુક્રમે સાં વલ્લભશ્રીજી, સાં દેવશ્રીજી
 અને સાં ચન્દ્રાશ્રીજી નામ રાખ્યાં. સં ૧૯૮૪માં
 પછી ચાતુર્માસ અમદાવાદ રહ્યાં, તે પછી સં ૧૯૮૫નું
 ચાતુર્માસ પાલીતાણા કચ્છ અને તે વર્ષે ત્યાં છાણીનાં
 ચન્દનબહેન તથા કપડવણજનાં મોતીબહેનને દીક્ષાઓ આપી
 અનુક્રમે સાં ચરણશ્રીજી અને સાં મંગળશ્રીજી
 નામ આપ્યાં. ત્યાંથી વિહાર કરી અમદાવાદ પધાર્યાં અને
 સં ૧૯૮૬નું ચાતુર્માસ પછી અમદાવાદ કચ્છ. વિં સં ૧૯૮૭માં
 છાણીમાં સાં પુષ્પાશ્રીજી, સાં સુજ્ઞાન-
 શ્રીજી, સાં સુમલયાશ્રીજી, અને સાં વિદ્યુતશ્રીજી
 ને દીક્ષાઓ આપી ચાતુર્માસ પછી છાણી કચ્છ. વિં સં ૧૯૮૮માં
 સાં સુમંગળાશ્રીજી, સાં સુરેન્દ્રશ્રીજી,
 સાં સુમિત્રાશ્રીજી, સાં કમળશ્રીજી અને સાં
 ચન્દ્રોદયાશ્રીજીને દીક્ષા આપી, પુનઃ ચાતુર્માસ છાણીમાં
 જ રહ્યાં. વિં સં ૧૯૮૯નું ચાતુર્માસ અમદાવાદ થયું,
 તે વર્ષે સાં હંસાશ્રીજી, સાં સુલોચનાશ્રીજી, સાં

ગીર્વાણશ્રીજી, સાં કનકશ્રીજી, સાં સુયશાશ્રીજી, સાં સૂર્યકાન્તાશ્રીજી તથા સાં ચન્દ્રપ્રભાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. ત્યાંથી વિહાર કરી વિં સં ૧૯૯૦માં માળવા મેવાડ પ્રદેશમાં વિચરી ચાતુર્માસ રતલામ કર્યું. ચાતુર્માસ પછી સં. ૧૯૯૧માં સાં મનકશ્રીજી, સાં મનોહરશ્રીજી, સાં વિચક્ષણાશ્રીજી, સાં દેવેન્દ્રાશ્રીજી અને સાં કૈલાસશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી ચાતુર્માસ માળવામાં રાજગઢમાં કર્યું. વિં સં ૧૯૯૨નું ચાતુર્માસ માળવામાં મેતપુર ગામમાં થયું અને તે વર્ષે સાં મિત્રાશ્રીજી અને સાં મંજુલાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. સં. ૧૯૯૩નું ચાતુર્માસ રતલામ કર્યું અને તે વર્ષે સાં મહોદયાશ્રીજીને દીક્ષા આપી. વિં સં ૧૯૯૪નું ચાતુર્માસ પણ પુનઃ રતલામમાં જ કર્યું અને તે વર્ષે સાં ચેલ્લણાશ્રીજી, સાં ઉર્મીલાશ્રીજી, સાં રંજનશ્રીજી, સાં રાજેન્દ્રશ્રીજી અને સાં ત્રિલોચનાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. વિં સં ૧૯૯૫માં પુનઃ ગુજરાત બાબુ વિહાર કરી તે સાલનું ચાતુર્માસ અમદાવાદ કર્યું. તે વર્ષે ત્યાં સાં સદ્ગુણાશ્રીજી, સાં પદ્મલતાશ્રીજી, સાં નિરંજનાશ્રીજી, સાં રનેહલતાશ્રીજી, સાં પ્રભંજનાશ્રીજી, સાં કનકપ્રભાશ્રીજી, સાં તિલકશ્રીજી, સાં અરૂણશ્રીજી, સાં રમણીકશ્રીજી, સાં મનોજ્ઞાશ્રીજી, સાં સૂર્યશાશ્રીજી, સાં વિજ્ઞાનશ્રીજી, સાં ચન્દ્રકળાશ્રીજી સાં વિનોદશ્રીજી, સાં ભદ્રંકરાશ્રીજી, અને સાં હેમલતાશ્રીજી,

વિગેરેને દીક્ષાઓ આપી. સં૦ ૧૯૯૬નું ચાતુર્માસ અમદાવાદ શહેર બહાર જૈન સોસાયટીમાં કયું. તે વર્ષે ત્યાં સાં તીર્થશ્રીજી, સાં નન્દનશ્રીજી, સાં જીતેન્દ્રશ્રીજી અને સાં મહિમાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. વિ૦ સં૦ ૧૯૯૭નું ચાતુર્માસ પાલીતાણામાં કયું અને તે વર્ષે સાં પ્રિયંકરાશ્રીજી, સાં મલયપ્રભાશ્રીજી, સાં જયપ્રભાશ્રીજી, સાં કમળપ્રભાશ્રીજી, સાં ચારૂલતાશ્રીજી, સાં કૈવલ્યશ્રીજી, સાં હેમેન્દ્રશ્રીજી અને સાં ત્રેલોક્યશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. સં૦ ૧૯૯૮માં સાં તરૂણશ્રીજી, સાં કીર્તિપ્રભાશ્રી અને સાં હેમપ્રભાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી અને ચાતુર્માસ ભાવનગરમાં કયું. સં૦ ૧૯૯૯માં ચાતુર્માસ અમદાવાદ કયું અને સાં કૌશલ્યાશ્રીજીને તે વર્ષે દીક્ષા આપી. સં૦ ૨૦૦૦ નું ચાતુર્માસ પણ અમદાવાદ થયું અને તે સાલમાં સાં ચિદાનન્દશ્રીજીને દીક્ષા આપી. વિ૦ સં૦ ૨૦૦૧નું ચાતુર્માસ પણ અમદાવાદ રહ્યાં અને તે વર્ષે સાં પૂર્ણભદ્રાશ્રીજી, સાં ધનંજયાશ્રીજી, સાં દીનેન્દ્રશ્રીજી, સાં ઇન્દિરાશ્રીજી, સાં રતિપ્રભાશ્રીજી, સાં જ્યોતિષપ્રભાશ્રીજી અને સાં પ્રવીણાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી સં૦ ૨૦૦૨માં પણ ચાતુર્માસ અમદાવાદ રહ્યાં અને તે વર્ષમાં સાં જક્ષાશ્રીજી, સાં હિરણ્યશ્રીજી, સાં જયલક્ષ્મીશ્રીજીને તથા સાં જયવન્તાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી સં૦ ૨૦૦૩માં વિહાર કરી ચાતુર્માસ છાણીમાં કયું અને તે વર્ષે સાં દેવાંગનાશ્રીજી, સાં ચન્દ્રચંદ્રશા-

શ્રીજી, સાં દીવ્યશ્રીજી, સાં રત્નચૂડાશ્રીજી, અને સાં શીલગુણશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. તે પછીનાં સં ૨૦૦૮ સુધીનાં પણ પાંચ ચોમાસાં વિહાર માટે શરીર અશક્ત બનવાથી છાણીમાંજ કર્યાં અને અનુક્રમે સં ૨૦૦૪માં સાં હંસપ્રભાશ્રીજી, સાં રત્નપ્રભાશ્રીજી, સાં રવિપ્રભાશ્રીજી, સાં અનુપમાશ્રીજી, સાં વિદ્યુતપ્રભાશ્રીજી, સાં લલિષ્ઠશ્રીજી, સાં દીવ્યયશાશ્રીજી અને સાં પદ્મયશાશ્રીજીને, વિં સં ૨૦૦૫માં સાં મનોરંજનાશ્રીજી, સાં હિરણ્યપ્રભાશ્રીજી, સાં હર્ષપ્રભાશ્રીજી, સાં પુષ્પલતાશ્રીજી, સાં પદ્મકીર્તિશ્રીજી અને સાં જયકીર્તિશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. સં ૨૦૦૭ માં સાં યશોભદ્રાશ્રીજી સાં સુરપ્રભાશ્રીજી, સાં વિનોતાશ્રીજી સાં વસન્તપ્રભાશ્રીજી, સાં સૂર્યમાલાશ્રીજી, સાં ગુણમાલાશ્રીજી, સાં હર્ષપૂર્ણાશ્રીજી, સાં ભદ્રપૂર્ણાશ્રીજી, સાં જયાનન્દશ્રીજી, સાં નયાનન્દશ્રીજી, સાં રત્નપ્રભાશ્રીજી અને સાં હર્ષકાન્તાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. વિં સં ૨૦૦૮માં સાં પૂર્ણાનન્દશ્રીજી, સાં મદનરેખાશ્રીજી, સાં રત્નરેખાશ્રીજી અને સાં કીર્તિલતાશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. વિં સં ૨૦૦૯ માં સાં ઇન્દ્રપ્રભાશ્રીજી સાં અરૂણોદયાશ્રીજી, સાં ગુણોદયાશ્રીજી સાં અર્કપ્રભાશ્રીજી સાં શુભોદયાશ્રીજી, સાં હંસકીર્તિશ્રીજી અને સાં યશઃકીર્તિશ્રીજીને દીક્ષાઓ આપી. એ વર્ષે અમદાવાદના શ્રાવિકા વર્ગના આગ્રહથી અને છેલ્લી અવસ્થામાં અનન્ય ઉપકારી પૂજ્ય

ગુરૂમહારાજ શ્રી વિજયસિદ્ધિસૂરીશ્વરજી મહારાજને દર્શન-
વન્દન કરવાની ભાવનાથી સાધનદ્વારા અમદાવાદ પધાર્યા
અને સં. ૨૦૦૬ તથા સં. ૨૦૧૦નું બંને અંતિમ
ચાતુર્માસ ત્યાં જ રહ્યાં. વિ. સં. ૨૦૧૦માં સા. જય-
સેનાશ્રીજી, સા. કીર્તિસેનાશ્રીજી, સા. મહાનન્દ-
શ્રીજી, સા. માર્ગોદયાશ્રીજી અને સા. નિત્યોદયાશ્રી-
જીને દીક્ષાઓ આપી તથા વિ. સં. ૨૦૧૧માં સા. જી-
તસેનાશ્રીજી, સા. વિનયજ્ઞાશ્રીજી, સા. ચાંદ્રશી-
લાશ્રીજી, સા. ચાંદ્રધર્માશ્રીજી, સા. જયપદ્માશ્રીજી,
સા. મૃગનયનાશ્રીજી, સા. બિન્દુપૂર્ણાશ્રીજી, સા. જય-
પૂર્ણાશ્રીજી, સા. શીલપૂર્ણાશ્રીજી સા. વિમલયશા-
શ્રીજી સા. સૂર્યરેખાશ્રીજી તથા સા. જયરેખાશ્રીજીને
દીક્ષાઓ આપી. એમ તેમની વિદ્યમાનતામાં દીક્ષિત થયેલા
આત્માઓનાં નામ માત્ર અહીં જણાવ્યાં છે. કાલધર્મ પછી
પણ બે વર્ષમાં આજ સુધી દશેક દીક્ષાઓ થઈ છે. આ
બધો મહિમા તેઓના પવિત્ર ચરિત્રનો અને પુણ્યપ્રકર્ષનો
જ કહી શકાય. ગુરૂશિષ્યાના સંબંધથી ઓળખી શકાય
એ ઉદ્દેશથી ચરિત્રની પછી માત્ર તેમના પરિવારની કોષ્ટકથી
નોંધ લીધી છે તે વાંચતાં કોણ કોનાં શિષ્યાઓ છે તે
પણ સમજી શકાશે.

ધર્મ આરાધના પણ તેઓએ યથાશક્ય સારી
કરી કરાવી હતી. ઉપરના સાધવી પરિવારથી સહજ ખ્યાલ
આવે તેમ છે કે તેઓએ પોતાના જીવન કાળમાં દીક્ષાઓ
આપી હતી તે પ્રમાણમાં અનેક આત્માઓને દેશવિરતિમાં

પણ જોડ્યા હતા. નાની મોટી વિવિધ તપશ્ચર્યાઓ, જ્ઞાન-દાન, સામાન્ય વ્રત નિયમો, વિગેરે પોતાના સાધ્વી જીવનની મર્યાદાને અનુસરતો ઉપકાર કરી અનેક આત્માઓને ધર્મમાં જોડ્યા હતા. લક્ષ્યખિન્દુ સદૈવ આત્મ શુદ્ધિનું હોવાથી આશ્રિતોને પણ આન્તરિક કષાયાદિને કાપવાની વારવાર પ્રેરણા કરતાં, નવાં કર્મો ન બન્ધાર્થ જાય તે માટે જાગ્રત રહેતાં અને અશાતાના ઉદયમાં પણ કર્મની પરિણતિનો વિચાર કરી સમતામાં ઝીલતાં.

બોધ—પ્રકરણો, કર્મગ્રન્થો, ખૃદ્વત્સંગહૃદી, ક્ષેત્ર-સમાસ, કુલકો, સંસ્કૃત પ્રાકૃત ભાષાજ્ઞાન, વિગેરે પ્રકીર્ણક ગ્રન્થોનો છતાં સચોટ હતો, વારંવાર પરિશીલન સાથે અનુપ્રેક્ષાની શક્તિ સારી હોવાથી તેમાંથી લાવેને સમજી લેતાં પોતાના આત્માને ઉપકાર કરે તે જ ‘બોધ પોતાનો ગણાય, પરને ઉપકાર કરે તે પારકો ગણાય’ એવી દૃઢ સમજથી જે જે વાંચતાં વિચારતાં તેને સ્વશક્તિ અનુસાર પોતાના જીવનમાં ઘટાવતાં, યથાશક્ય અમલ પણ કરતાં અને અમને પણ ભણેલું પોતાને ઉપકારક બનાવવાની સતત પ્રેરણા આપતાં. એમની અમારી ઉપરની કૃપાદષ્ટિ અતુલ હતી, એ કારણે વારંવાર અણમૂલ હિતશિક્ષાઓ આપ્યા જ કરતાં, એ બધું કેટલું નોંધી શકાય ? એટલું જ પર્યાપ્ત છે કે તેમના ઉપકારને યથાર્થ રૂપે સમજાવવાની અમારામાં શક્તિનો જ અભાવ છે.

છેલ્લી અવસ્થા—વિ० સં० ૨૦૧૦નું ચાતુર્માસ પૂર્ણ થયા પછી ઉત્તરોત્તર શરીર અસ્વસ્થ બનતું ગયું અને

છેલ્લે તો લોહી સ્થિર થઈ જતાં અંગ (અવયવો) પણ નિષ્ક્રિય બની ગયા. ધીમે ધીમે અસ્વસ્થતા વધતી ગઈ તેમ તેમ લાંબા જીવનની આશાઓ ઘટતી ગઈ. ચૈત્રમાસની ઓળીની આરાધના પછી કૃષ્ણપક્ષમાં શરીર ખૂબ અશક્ત બન્યું અને ગુરૂદેવનાં દર્શન કરવા તેઓની લાવના થઈ, એથી પૂજ્યપાદ આચાર્ય મહારાજ શ્રી વિજયમનોહરસૂરીશ્વરજીને ઉપાશ્રયે પધારવા વિનંતિ કરી. તેઓ કૃપાળુ પધાર્યા ત્યારે તેઓશ્રીના મુખે પુનઃ મહાવ્રતોનું ઉચ્ચારણ વિગેરે અન્તિમ ક્રિયા સ્વસ્થતા પૂર્વક કરી સર્વ જીવોને ક્ષમાપના વિગેરે સ્વસ્થ ચિત્તે કરી લીધું. તેઓના ઉપકારને યાદ કરી તેમની આરાધના નિમિત્તે શ્રીસંઘે કહેલી ધર્મકરણી પણ અનુમોદનીય હતી. સાધ્વી વર્ગ અને શ્રાવક-શ્રાવિકા વર્ગે જે ધર્મ કરવાનું તેઓને કહ્યું હતું તેની નોંધ નીચે પ્રમાણે છે.

૧૬૯૨ ઉપવાસ.

૪ વર્ષીતપ.

૨૦ વીશસ્થાનકની
ઓળીઓ.

૧૪૬૯ આયંબિલ.

૨૭૩૫ એકાસણાં.

૪૦૪૫ બેસણાં.

૩૬ નવપદજીનીઓળીઓ

૨૫૦૦ બાંધીનવકારવાળીથી.
અઢીલાખ નવકારનો
જાપ.

૧૧૦૦૦૦૦ અગીઆર લાખ
નવકારનો જાપ.

૬૮૮૫૦૦૦ અડસઠલાખપંચાશી
હજાર સ્વાધ્યાય.

૧ માસક્ષમણુ.

૩ અઠાઈનો તપ.

૨ છમાસી.

૧ ચોમાસી.

૧ ત્રણ માસી.

૨૦૦૦૦ સામાયિક.

૩ અઢીમાસી
 ૨ દ્વિમાસી
 ૨ દોઢમાસી
 ૧ એકમાસી
 ૧૦૦ પૌષધ

૪ નવાણુયાત્રાઓ
 સિદ્ધાચળજીની
 ૫ શંખેશ્વરજીનીયાત્રાઓ
 ૧૧ ગીરનારજીની યાત્રાઓ
 ૫૦ સિદ્ધગિરિજી આદિની
 તીર્થ યાત્રાઓ.

એ સિવાય પણ નાનાં મોટાં તીર્થોની યાત્રાઓ, પૂજા પ્રભાવનાઓ તથા જીવહયા વિગેરેમાં દ્રવ્યવ્યય કરવાનું, ઈત્યાદિ ઘણી આરાધના કહી હતી. આ નોંધથી જણાશે કે આશ્રિત સાધવી વર્ગ અને ગૃહસ્થવર્ગ તેઓ પ્રત્યે કેટલો સુંદર સહભાવ ધરાવતો હતો.

એમ સંઘે કહેલા ધર્મની અનુમોદના કરતાં તેઓનો આત્મા વિં ૦ સં ૦ ૨૦૧૧ના વૈશાખ વદ ૧ના સાંજે લગ-લગ પાંચને પંચાવન મિનિટે નશ્વર દેહને છોડી ચાલ્યો ગયો, શોકની છાયા પથરાઈ ગઈ, છતાં તેઓએ આપેલી હિતશિક્ષાઓએ અમને એ વિરહને સહન કરવાની પણ શક્તિ આપી અને કરવા યોગ્ય વિધિ કરી વોસિરાવ્યા પછી ગૃહસ્થોએ સ્નાનાદિ કરી મૃતકને શયુગાર્યું.

ખીજે દિવસે સવારના સાડા આઠ વાગતાં તેમની ભવ્ય સ્મશાન યાત્રા નીકળી, હજારો નરનારીઓ એ પવિત્ર આરાધનાથી પૂજ્ય બનેલા મૃતદેહનું દર્શન કરવા ઉલટ્યાં અને જય જય નન્દા-જય જય ભદ્રાના પ્રઘોષ સાથે રાજનગરના રાજમાર્ગે જતાં હજારો મનુષ્યોની વચ્ચે સૂલતા એ મૃતકને જોઈ જોઈ અનુમોદના કરી ગયાં.

કાળના અટલ નિયમને કોણ અટકાવી શક્યું છે ? આખંરે અમારી આશાઓ પણ અધુરી જ રહી અને એ વન્દનીય પૂજનીય દેહને પણ અગ્નિ સંસ્કાર કરી ગૃહસ્થોએ પોતાનો ધર્મ બજાવ્યો.

ગુરૂણીજી ગયાં, પણ તેમના ગુણો વિસરે તેમ નથી. અમારી પ્રાર્થના છે કે લવોલવ શ્રી જિનશાસનનાં આરાધક ઉત્તમ એ ગુરૂનો અમને યોગ મળે અને અમે કૃતાર્થ થઈએ.

તેઓના કાળધર્મને યોગે અનેક સ્થળે ઓચ્છવો મહોત્સવો ઉજવાયા હતા. રાજનગરમાં પણ કૃતાશાની પોળના ચરમતીર્થપતિ શ્રી મહાવીર પ્રભુના મન્દિરમાં લવ્ય અઘ્રાઈ મહોત્સવ ખૂબ સ્નાત્ર સહિત ઉજવાયો હતો.

અમે અને ખીજા પણ લવ્યજીવો પૂજ્ય ગુરૂણીના ઉપકારોનું અને ગુણોનું વારંવાર સ્મરણ કરી શકીએ એ ઉદ્દેશથી યાદ રહેલું જેની પાસેથી જે જે મળ્યું તે તે મેળવીને અહીં લેખ રૂપે સંકલિત કરાવ્યું છે. લવ્ય આત્માઓ તેને વાંચી વિચારી યથાશક્ય લાભ લેશે એવી અમે આશા રાખીએ છીએ.

છેલ્લે આ વિગતોમાં અમારી અજ્ઞાનતાદિને કારણે કોઈને પણ અન્યાય થાય તેવું કે અનુચિત યા જિનાજ્ઞા વિરુદ્ધ લખાયું હોય તો તેનો ‘મિચ્છામિ દુક્કડં’ દઈએ છીએ.

લી૦ અમે છીએ તેઓના ઉપકારનાં ઋણી
શિષ્યા-પ્રશિષ્યાઓ

શ્રીહીરશ્રીજનો શિષ્યા-પ્રશિષ્યાદિપરિવાર

૬૫૦ સ્વ. પ્રવર્તિની સાધ્વી ચન્દનશ્રીજ મહારાજનાં.*
શિ૦ પૂજ્ય શ્રીઅશોકશ્રીજ મહારાજજી.* તેઓનાં શિ૦
૫૦ શ્રીહીરશ્રીજ મહારાજ.*

ગુરુજીજી શ્રીહીરશ્રીજનાં શિષ્યાઓ પ્રધાનશ્રીજ
આદિ ૧૭ અને તેઓનાં પણ શિષ્યાદિ પરિવારનાં નામો
નીચેના કોષ્ટકોથી સમજવાં.

૧. સા૦ પ્રધાનશ્રીજ* તેઓનાં શિષ્યાઓ બે,
૧. પદ્માશ્રીજ ૨. મહોદયાશ્રીજ તેમાં પદ્માશ્રીજનાં
૧ પ્રજ્ઞાશ્રીજ અને મહોદયાશ્રીજનાં ૧ પરમપ્રભાશ્રીજ.

૨. દાનશ્રીજ શિષ્યાઓ. ૧, દયાશ્રીજ. ૨. ચન્દ્રા-
શ્રીજ. તેમાં ૧. દયાશ્રીજનાં શિષ્યાઓ. ૧. દર્શનશ્રીજ,
૨. વલ્લભશ્રીજ, ૩. રાજેન્દ્રશ્રીજ. ૪. તીર્થશ્રીજ,
૫. જયપદ્માશ્રીજ. તેમાં ૧-દર્શનશ્રીજનાં શિષ્યાઓ. ૮,
૧. વિદ્યુતશ્રીજ, ૨. હંસાશ્રીજ, ૩. ત્રિલોચનાશ્રીજ,
૪. રંજનશ્રીજ, ૫. કીર્તિપ્રભાશ્રીજ. ૬. જ્યોતિષપ્રભાશ્રી
૭. દીવ્યચંદ્રાશ્રી, ૮. હર્ષપૂર્ણાશ્રી. તેમાં

૬૬ શ્રીમતી ચન્દનશ્રીજનાં બીજાં શિષ્યા જ્ઞાનશ્રીજ, ચતુર-
શ્રીજ આદિહતાં. પરિવારમાં હાલ ધણાં સાધ્વીઓ છે તથા સા૦
અશોકશ્રીજનાં શિષ્યા પણ કલ્યાણશ્રીજ આદિ અન્ય સાધ્વીઓ છે.

*આ નિશાનીવાળાં કાળધર્મ પામેલાં છે એમ સમજવું.

૧. વિધુતશ્રીજીનાં શિ૦ સુમંગલાશ્રીજી.

૨. હંસાશ્રીજીનાં શિ૦ પદ્મકીર્તિશ્રી.

૩. ત્રિલોચનાશ્રીજીનાં શિ૦ ૬. ૧, કનકલતાશ્રી. ૨. જયકીર્તિશ્રી. ૩. ભદ્રપૂર્ણાશ્રી. ૪. જયમાલાશ્રી. ૫. માર્ગોદયાશ્રી. ૬. નિત્યોદયાશ્રી.

૪. રંજનશ્રીજીનાં શિ૦ રતિપ્રભાશ્રી, તેમનાં શિષ્યા જયલતાશ્રી.

૫. કીર્તિપ્રભાશ્રીજીનાં શિ૦ હેમપ્રભાશ્રી, તેમનાં શિષ્યાઓ ૫. ૧. પદ્મયશાશ્રી. ૨. સૂર્યમાળાશ્રી, ૩. ગુણુમાળાશ્રી, ૪. સૂર્યરેખાશ્રી, ૫. જયરેખાશ્રી.

૪. તીર્થશ્રીજીનાં શિષ્યાઓ ૩, ૧. કીર્તિલતાશ્રી, ૨. અર્કપ્રભાશ્રી, ૩. શુભોદયાશ્રી.

૩. સા૦ હરખશ્રીજી* શિષ્યા નથી.

૪. સા૦ સુનન્દાશ્રીજી.* તેમનાં શિષ્યાઓ, ૧. સુશીલાશ્રીજી* ૨. ચારિત્રશ્રીજી.

૧. સુશીલાશ્રીજીનાં શિષ્યાઓ ૪, ૧. સુદર્શનાશ્રીજી,* ૨. ચન્દ્રપ્રભાશ્રીજી,* ૩. સુમતિશ્રીજી, ૪. સુજ્ઞાનશ્રીજી.

તેમાં સુમતિશ્રીજીનાં શિષ્યાઓ ૭, ૧. સુયશાશ્રી*, ૨. મિત્રાશ્રી, ૩. અરૂણશ્રી, ૪. ધનંજયાશ્રી, ૫. હંસપ્રભાશ્રી, ૬. રત્નપ્રભાશ્રી, ૭. મનોરંજનાશ્રી, તેમનાં શિષ્યા મહનસેનાશ્રી,

૨. ચારિત્રશ્રીજીનાં શિષ્યાઓ ૧૦, ૧. મહિમાશ્રી, ૨,

તરૂણશ્રી,* ૩. દીનેન્દ્રશ્રી, ૪. કલ્પલતાશ્રી, ૫. લલિતશ્રી*,

૬, શીલગુણાશ્રી, ૭. પુષ્પલતાશ્રી, ૮. હિરણ્યપ્રભાશ્રી,
૯. ચાંદ્રશીલાશ્રી, ૧૦. ચાંદ્રધર્માશ્રી તેમાં મહિમાશ્રીજનાં
શિષ્યા રવિપ્રભાશ્રી,

૫. સા. રેવતીશ્રીજનાં* શિષ્યાઓ ૧. સંજમશ્રીજ,
૨. કાન્તિશ્રીજ* તેમાં કાન્તિશ્રીજનાં શિષ્યાઓ ૧.
ભૂપેન્દ્રશ્રી, ૨. નન્દનશ્રી.

૬. સાં હેમશ્રીજનાં* શિષ્યાઓ ૪, ૧. પ્રભોધશ્રીજ,
૨. મંગલશ્રીજ. ૩. ચન્દ્રોદયાશ્રીજ, ૪. પ્રવીણાશ્રી.

તેમાં ચન્દ્રોદયાશ્રીજનાં શિષ્યાઓ ૯. ૧. ઉર્મીલા-
શ્રી, ૨. હેમલતાશ્રી, ૩. કૌશલ્યાશ્રી, ૪. નયાનન્દશ્રી,
૫. જ્યાનન્દશ્રી, ૬. વિજયલતાશ્રી, ૭. મહાનન્દશ્રી,
૮. કીર્તિસેનાશ્રી, ૯. જયસેનાશ્રી.

તેમાં હેમલતાશ્રીનાં શિં હર્ષપ્રભાશ્રી અને વિજય-
લતાશ્રીનાં શિં વિમળયશાશ્રી.

૭. સાં શાન્તિશ્રીજનાં શિષ્યા મંજુલાશ્રીજ*,

૮. સાં હેમન્તશ્રીજ* શિષ્યા નથી.

૯. સાં વસન્તશ્રીજનાં શિષ્યાઓ ૪, ૧. વિદ્યાશ્રીજ,
૨. લક્ષ્મીશ્રી, ૩. દેવેન્દ્રશ્રીજ, ૪. સદ્ગુણાશ્રીજ,

તેમાં દેવેન્દ્રશ્રીનાં શિં કૈલાસશ્રી, અને તેમનાં શિં રત્નચૂ-
લાશ્રી, ૧૦. સાં કુસુદશ્રીજનાં શિષ્યાઓ ૪, ૧. સુરેન્દ્રશ્રીજ*,
૨. ગીર્વાણશ્રીજ, ૩. કનકશ્રીજ, ૪. હેમેન્દ્રશ્રી,

તેમાં ગીર્વાણશ્રીજનાં શિષ્યાઓ ૧ ચેલણાશ્રી, ૨ જીતેન્દ્ર-

શ્રી તેમાં ચેલણાશ્રીનાં શિ૦ ૧. હિરણ્યપ્રભાશ્રી. તથા
જીતેન્દ્રશ્રીનાં શિ૦ ૧. જીતસેનાશ્રી.

૧૧. સા૦ વિનયશ્રીજી શિષ્યા નથી.

૧૨. સા. દેવશ્રીજીનાં શિષ્યાઓ ૧૬,

૧. ચરણશ્રીજી, ૨ સુલોચનાશ્રીજી, ૩ રમણીકશ્રી, ૪ મનો-
જ્ઞાશ્રી, ૫. સૂર્યયશાશ્રી, ૬. વિજ્ઞાનશ્રી, ૭. ચન્દ્રકળા-
શ્રી, ૮. વિનોદશ્રી, ૯. આરૂલતાશ્રી, ૧૦. કૈવલ્યશ્રી,
૧૧. ચિદાનન્દશ્રી, ૧૨. દેવાંગનાશ્રી, ૧૩. દીવ્યશ્રી,
૧૪ અનુપમાશ્રી, ૧૫. રત્નશ્રી, ૧૬. હંસકીર્તિશ્રી,

તેમાં ૧. ચરણશ્રીજીનાં શિષ્યાઓ ૪. ૧. ભદ્રંકરાશ્રી,
૨. પ્રિયંકરાશ્રી, ૩. જયપ્રભાશ્રી, ૪. રત્નરેખાશ્રી,

તેમાં ૧. ભદ્રંકરાશ્રીનાં ૧, અરૂણોદયાશ્રી, ૨. ગુણોદયાશ્રી
૨. પ્રિયંકરાશ્રીનાં ૬. ૧. કમલપ્રભાશ્રી. ૨. જયલક્ષ્મીશ્રી.
૩. મૃગનયનાશ્રી, ૪. જયપૂર્ણાશ્રી, ૫. બિન્દુપૂર્ણાશ્રી,
૬. શીલપૂર્ણાશ્રી.

૩. જયપ્રભાશ્રીનાં શિષ્યા-૧. જયવન્તીશ્રી, ૨. વિદ્યુ-
ત્પ્રભાશ્રી, ૩. હર્ષકાન્તાશ્રી.

૨. સુલોચનાશ્રીનાં શિ૦ ૧. મલયપ્રભાશ્રી, તેમનાં ૧.
મેરૂપ્રભાશ્રી, તેમનાં ૧ મિત્રપ્રભાશ્રી

૩. રમણીકશ્રીનાં શિ૦ મહનરેખાશ્રી.

૪. મનોજ્ઞાશ્રીનાં શિ૦ ૧. ચન્દ્રયશાશ્રી અને તેમનાં
શિ૦ વિનીતાશ્રી.

૫. સૂર્યયશાશ્રીજનાં શિ૦ ૧. પૂર્ણાનન્દશ્રી.

૬. વિજ્ઞાનશ્રીનાં શિ૦ ૪. ૧. પૂર્ણભદ્રાશ્રી, ૨. સુરપ્રભાશ્રી,
૩. વસન્તપ્રભાશ્રી, ૪. ઇન્દ્રપ્રભાશ્રી.

૭. ચન્દ્રકળાશ્રીનાં ૨-શિષ્યા. ૧. યશોભદ્રાશ્રી, ૨.
વિનયશાશ્રી.

૮. વિનોદશ્રીનાં ૧. શિ૦ ઇન્દિરાશ્રી.

૧૩. દીવ્યશ્રીનાં શિ૦ ૧ હર્ષલતાશ્રી અને

૧૬. હંસકીર્તિશ્રીનાં શિ૦ ૧ યશઃકીર્તિશ્રી.

૧૩. સા૦ પુષ્પાશ્રીજનાં શિષ્યાઓ ૬. ૧. સુમલયાશ્રી,
૨. મનકશ્રી, ૩. નિરંજનાશ્રી, ૪. પ્રભંજનાશ્રી, ૫.
સ્નેહપ્રભાશ્રી, ૬. ચન્દ્રગુપ્તાશ્રી તેમાં

૧. સુમલયાશ્રીજનાં શિ૦ ૧. સૂર્યકાન્તાશ્રી, ૨. વિચ-
ક્ષણાશ્રી, ૩. તિલકશ્રી, ૪. મહેન્દ્રશ્રી, ૫. તારકશ્રી, ૬.
કિરણશ્રી, ૭. તિલોત્તમાશ્રી, ૮. હર્ષલતાશ્રી, ૯. શુભો-
દ્યાશ્રી, ૧૦ વિપુલયશાશ્રી તેમાં

: ૧ સૂર્યકાન્તાશ્રીનાં ૧-પદ્મલતાશ્રી, ૨-યશોધરાશ્રી,
૩, મયણાશ્રી, ૪ વસન્તપ્રભાશ્રી, તેમાં પદ્મલતાશ્રીનાં
૧. નિરુપમાશ્રી, ૨. કલ્પલતાશ્રી, ૩. વીરભદ્રાશ્રી.

૨. વિચક્ષણાશ્રીનાં શિ૦ ૧. ગુણોદ્યાશ્રી.

૩. તિલકશ્રીનાં ૨. ૧. તીર્થયશાશ્રી, ૨. શુભંકરાશ્રી.

૪. મહેન્દ્રશ્રીનાં શિ૦ ૧ સુબ્યેષાશ્રી.

૭. તિલોત્તમાશ્રીનાં ૧ અરૂણોદ્યાશ્રી.

૨. મનકશ્રીનાં શિ. બે ૧. સંવેગશ્રી, ૨. કલ્પયશાશ્રી.
 ૩. નિરંજનાશ્રીનાં શિ. ૧. દીવ્યોદયાશ્રી.
 ૪. પ્રભાંજનાશ્રીનાં શિ. ૧. કનકપ્રભાશ્રી, ૨. હેમેન્દ્રશ્રી,
 હેમેન્દ્રશ્રીનાં ૨. ૧. આત્મપ્રભાશ્રી, ૨. હેમપ્રભાશ્રી.
 ૬. ચન્દ્રગુપ્તાશ્રીનાં ૧. નિત્યોદયાશ્રી.

૧૪. સા. સુમિત્રાશ્રીજી શિષ્યા નથી.

૧૫ સા. કમળાશ્રીજી, શિષ્યા ૧. ત્રૈલોક્યશ્રી.

૧૬ સા. મનોહરશ્રીજી, શિષ્યા. ૧ ધર્મોદયાશ્રી.

૧૭ સા. જ્ઞાશ્રીજી શિષ્યા નથી.

સદ્ગુરનાં લક્ષણો.

૧. બાહ્ય ધન-ધાન્યાદિ અને અભ્યંતર કષાય-નોકષાયોદિ પરિચ્છેદના ત્યાગી, ક્રિપાક કૃણ સરખાં સંસારનાં સુખોમાં નિઃસ્પૃહ, જ્ઞાન ધ્યાનાદિ આત્મહિતનાં કાર્યોમાં સ્પૃહાળુ અને પ્રશમરૂપ અમૃતનું પાન કરનારા કરાવનારા ગુરુઓ જ જગતનો સાચો આધાર છે.
૨. શિષ્યના હિત માટે દંડાનું તાડન કરનારા પણ ગુરુ કલ્યાણ સાધક છે, કિન્તુ જે ગુરુ શિષ્યના આત્માની ચિંતા નહિ કરતાં પોતાની જીભાથી શિષ્યના પગ ચાટે તો પણ ગુરુના લેખાશમાં તે શત્રુ છે.
૩. જેમ કોઈ દુર્જન પોતાના શરણે આવેલાનું મસ્તક છેદે તો દુષ્ટ-વિશ્વાસઘાતી કહ્યો છે તેમ પોતાની નિશ્ચામાં રહેલા શિષ્યોને જે અજ્ઞાન-મોહ પ્રમાદ વિગેરે શત્રુઓથી બચાવવા માટે સારણા-વારણાદિ કરતો નથી તે ગુરુ પણ દુષ્ટ વિશ્વાસઘાતી છે.
૪. જે ગુરુ (અથવા શિષ્ય) ગચ્છની ઉપેક્ષા કરે છે-તેને અંગે પોતાની જવાબદારીને પૂર્ણ નથી કરતો તે દીર્ઘ સંસારી થાય છે અને જે ગચ્છનું પાલન કરે છે તે ત્રીજે ભવે સિદ્ધિગતિને પામે છે.
૫. જેણે સ્ત્રીનો સંગ ત્રિવિધ ત્રિવિધ ત્યજ્યો છે, જે સદા પંચાચારના પાલનમાં તત્પર છે અને જે ભુક્ત ભોગી-ભોગમાં સંતુષ્ટ હોઈ જિતેન્દ્રિય છે, એવા ગુરુ

આ જગતમાં સર્વ જીવોને અભયદાન દેનારા—ભયથી મુક્ત કરનારા છે.

૬. જે બીજાને પ્રમાદથી બચાવે છે, સ્વયં પાપ રહિત-શુદ્ધ માર્ગે ચાલે છે અને સર્વ જીવોના હિતને ઈચ્છતો જે ભગ્ય જીવોને તત્ત્વનો ઉપદેશ કરે છે, તેને જ્ઞાનીઓએ ઉત્તમ ગુરુ કહ્યો છે.
૭. જે રાજા મહારાજાઓ કે દેવેન્દ્રોથી પૂજાવા છતાં ઉત્કર્ષને ધરતો નથી તથા કોઈ નિન્દા કરે તો પણ જે દ્વેષ કરતો નથી, કિન્તુ વશ કરેલા મનથી જે ચારિત્રમાં (પોતાના સ્વરૂપમાં) રમે છે તેવો ગુરુ રાગ-દ્વેષનો નાશ કરે છે—કરાવે છે.
૮. જે જિનાગમના રહસ્યને જાણે છે, ઉત્સર્ગ—અપવાદની મર્યાદા સમજે છે, અને વિના કારણે અપવાદનો આશ્રય કરતો નથી, તે શુદ્ધ પુરૂષાર્થકારી અશઠ-ચારિત્રી સર્વત્ર જૈનશાસનની પ્રભાવના કરે છે.
૯. ઉત્તમ શિષ્યને ધ્યાન કરવા યોગ્ય કોઈ હોય તો ગુરુની મૂર્તિ—આકૃતિ છે, સેવા કરવા યોગ્ય ગુરુના ચરણો છે, મહામંત્ર તુલ્ય ગુરુનું વાક્ય છે, અને મોક્ષપ્રાપ્તિ માટે જરૂરી એક જ ગુરુ કૃપા છે. અર્થાત્ ઉત્તમ ગુરુની આકૃતિનું ધ્યાન કરવાથી, તેના ચરણની સેવા કરવાથી અને એના વચનને મંત્ર તુલ્ય માની પાલન કરવાથી શિષ્ય ગુરુની કૃપાને મેળવી શકે છે અને ગુરુકૃપાને બળે સંસારમાંથી પોતાનો નિસ્તાર કરી શકે છે.

શિષ્યનાં લક્ષણો.

૧. ગુરૂ પોતાની સારણા-વારણાદિ કરે એવું જે ઈચ્છે નહિ અને સારણાદિ કરતાં જે કોપ કરે, તે દુષ્ટ શિષ્ય ઉપદેશને પણ લાયક નથી તો શિષ્યપણું તો તેમાં આવે જ ક્યાંથી ?
૨. પોતાની ઈચ્છા પ્રમાણે જાય, ઈચ્છા પ્રમાણે આવે, ઈચ્છા પ્રમાણે વર્તે, એમ ગુરૂની આજ્ઞાની અપેક્ષા ન રાખે તેવા કુશિષ્યને ઉત્તમ ગુરૂએ (તેને વધુ કર્મોનો બંધ ન થાય એવી કર્મણા દૃષ્ટિથી) છોડી દેવો જોઈએ.
૩. ગુરૂઆજ્ઞામાં રહેનારો, પોતાના જીવનની જવાબદારી ગુરૂને સોંપી નિશ્ચિત આનંદ અનુભવનારો શિષ્ય સમ્યગ્ જ્ઞાનને પામી શકે છે અને સમ્યગ્ દર્શન તથા ચારિત્રમાં અત્યંત સ્થિર બને છે. દેવો પણ તેને ચલાયમાન કરી શકતા નથી, માટે ધન્ય પુરૂષો જીવતાં સુધી ગુરૂની નિશ્ચાને તજતા નથી.
૪. હિતકારી વચન પ્રાયઃ કડવું હોય છે, તેથી તે ઔષધની જેમ કડવું લાગવા છતાં આત્માના અનાદિ રોગોનો નાશ કરે છે.
૫. ગુરૂનું વચન (અનાદિ મોહની વાસનાવાળા) શિષ્યને પ્રારંભમાં ભરસાડના અગ્નિની જેમ (સંતાપ) તાપ કરે છે, પણ પરિણામે કમળના દંડના સ્પર્શની જેમ તે શીતલતા ઉપજાવે છે.

૬. ઉત્તમ શિષ્યો ગુરૂની સેવા એવા પ્રસન્ન ચિત્તે કરે છે કે પંથક સાધુની જેમ ગુરૂને પણ તે સંસારથી પાર ઉતારે છે.
૭. ગુરૂની સાથે રહેવા છતાં જે ગુરૂથી પ્રતિકૂળ વર્તન કરે છે, તેઓનો ગુરૂકુળવાસ નિષ્ફળ છે, અથવા ઉલટો સંસાર વર્ધક-હાનિ કારક છે.
૮. માટે મોક્ષાર્થી સાધુ ગુરૂની સેવાને મોક્ષનું પ્રથમ અંગ (પ્રબળ કારણ) માનતો ગુરૂની ઈચ્છાને વશ બની જાય છે અને થોડી પણ મન-વચન-કાયાથી ભૂલ થાય તો નિષ્કપટ ભાવે ગુરૂને તે જણાવી પ્રાયશ્ચિત્ત કરે છે.
૯. જે પોતાના પરિણામોને વારવાર ગુરૂની આગળ જણાવે છે, જે ગુરૂના હૃદયના ભાવને ઇગિત આકારથી જાણી તે પ્રમાણે વર્તે છે, અને જે મુક્તિ માટે સતત પ્રયત્નશીલ (અપ્રમત્ત) રહે છે, તેને સાચો શિષ્ય કહેલો છે.
૧૦. છઠ્ઠું, અઠ્ઠમ, ચાર, પાંચ ઉપવાસ કે માસક્ષમણ વિગેરે અતિ આકરાં તપ કરવા છતાં ગુરૂ આજ્ઞાને વિરાધે છે તે અનંત સંસારી થાય છે.
૧૧. સર્વ ક્રિયાઓ કરનારો અને ગુણવાનોમાં અગ્રેસર પણ શિષ્યગુરૂઆજ્ઞાની આરાધના વિના સિદ્ધિ પામતો નથી.
૧૨. ગુરૂના મુખમાંથી નીકળતા શબ્દો સર્વપાપના પ્રાયશ્ચિત્તરૂપ બને છે, કોઈપણ બીજી ક્રિયા નહિ કરનારો છતાં ગુરૂ વચનને અનુસરનારો સર્વ કર્મથી મુક્ત થાય છે, પણ જે ગુરૂની આજ્ઞાનું ઉલ્લંઘન કરે છે તેની કોઈ (જિનાજ્ઞાને અનુસરતી) ક્રિયા પણ સફળ થતી નથી.

ગુરુગુણ ગીત.

ધન્ય ધન્ય તે ગુરુ જે નિજમાં રમે,
ધરતા નિજગુણ રાગરે;
હરતાં પાપો જે ભવિજીવનાં,
કરતાં પરલય ત્યાગરે—ધન્ય ધન્ય૦ (૧)

સમ સુખ દુઃખને રે જે ગણતાં સદા,
નહિ નિજ પરનો ભેદ રે;
તો પણ નિજને રે જે નવિ ભૂલતાં,
અદ્ભૂત એહ વિવેક રે—ધન્ય ધન્ય૦ (૨)

જ્ઞાન ચક્ષુથી જગ અવલોકતાં,
પર દ્રવ્ય પ્રતિ અંધરે;
મૂક રહે જે વિકથા વાદમાં,
ધરતાં શીલ સુગંધરે—ધન્ય ધન્ય૦ (૩)

રત્નત્રયીધર નવિ ક્રિયન ધરે,
કદી ન કેાપે જેહ રે;
ઓપે જગને રે જે નિજ સંગથી,
દેતાં મોહને છેહ રે—ધન્ય ધન્ય૦ (૪)

શરણ થજો એ ગુરુનું સર્વદા,
જેહથી ભવદુઃખ જાય રે;
આવે નિજ ઘરમાં સૈવક સદા,
હીર તુલ્ય શ્રી થાય રે—ધન્ય ધન્ય૦ (૫)

“ ધ્યાનમૂલં ગુરોર્મૂર્તિઃ
પૂજામૂલં ગુરોઃ પદમ્ ।
મન્ત્રમૂલં ગુરોર્વાક્યં,
મોક્ષમૂલં ગુરોઃ કૃપા ॥ ”